

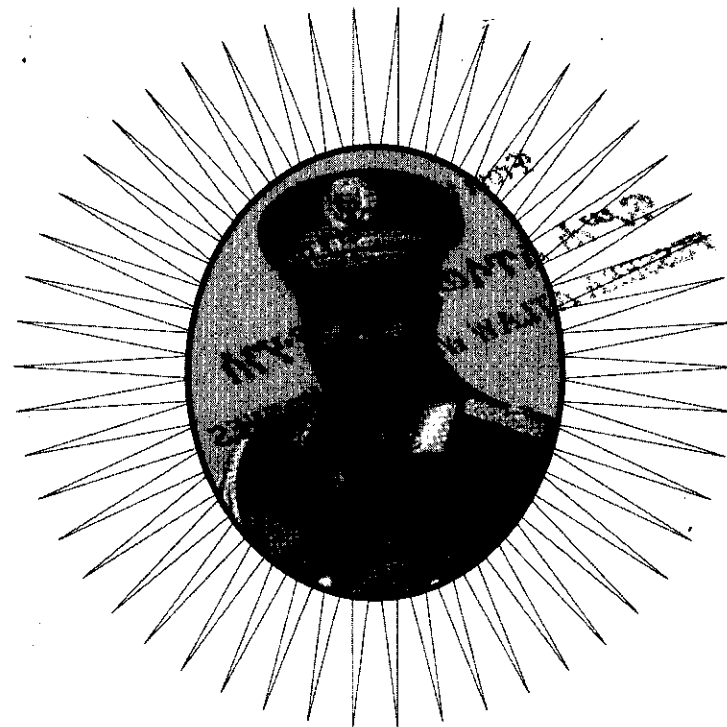
Getachew
May 20/11

ጀግና እንደ ተዎድሮስ!

ቆራጥ እንደ ጴጥሮስ

ጀግና እንደ ተዎድሮስ!

ቆራጥ እንደ ጴጥሮስ

ብርጋዲየር ጀኔራል ታሪኩ ዓይኔ

1931 ዓ.ም — 1980 ዓ.ም

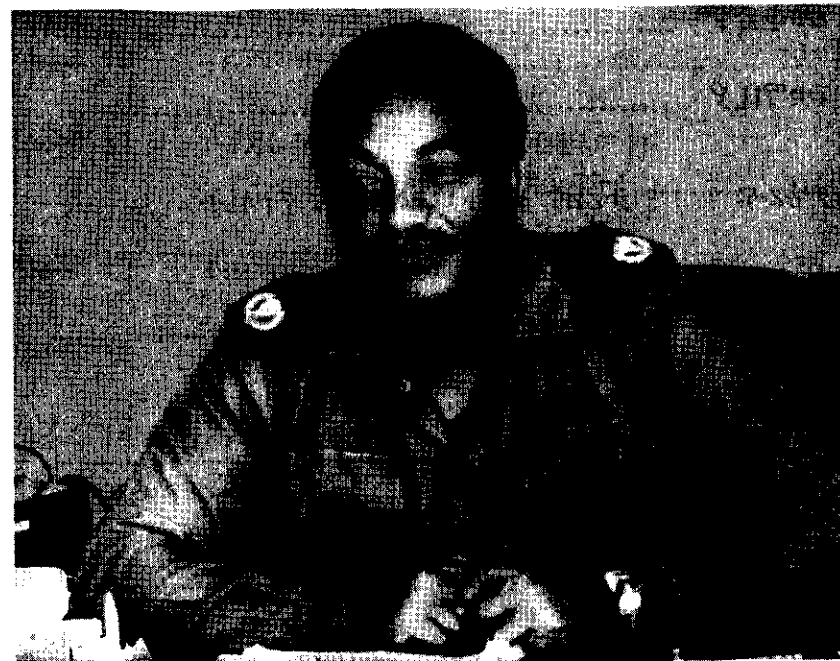

የመጽሐፉ መብት በሕግ የተጠበቀ ነው
All Rights Reserved

From the Library of
ፍጹክ አጥላው ወላደ ዮሐንስ
FESSEHA ATLAU WOLDE YOHANNES

አስተያየት ለመስጠት፤

የእጅ ስልክ ቁጥር፤ 0911 16 06 41

«.....ችግር ባለበት ቦታ ሁሉ እዞራለሁ። ቢሆንም
ሥራውን ስለምወደው አይሰማኝም...» ታሪኩ ዓይኔ።

(ነሐሴ 13 ቀን 1967 ዓ.ም

ለመምህርት ፀሐይ መልእክት ከጻፉት ደብዳቤ ውስጥ የተወሰደ፤)

«.....ችግር ባለበት ቦታ ሁሉ እዞራለሁ። ቢሆንም
ሥራውን ስለምወደው አይሰማኝም...» ታሪኩ ዓይኔ።

(ነሐሴ 13 ቀን 1967 ዓ.ም

ለመምህርት ፀሐይ መልአኩ ከጻፉት ደብዳቤ ውስጥ የተወሰደ፤)

ማውጫ

ገጽ

መቅደም	9
መግቢያ	13
ምዕራፍ 1 ታሪክና ታሪኩ፣ የልጅነትና የት/ቤት የወጣትነት ዘመን.....	23
ምዕራፍ 2 የውትድርና ሙያ ስልጠና	31
ምዕራፍ 3 የአገልግሎት ሥፍራዎችና የማዕረግ እድገት.....	35
ምዕራፍ 4 በ1966 ዓ.ም የአብዮት እንቅስቃሴና ሂደት ወቅት፣	51
ምዕራፍ 5 እንደ ጠማማ ቀስት የተገለበጠ ሁኔታ፣.....	81
ምዕራፍ 6 የብ/ጆ ታሪክ የናደው ዕዝ አዛዥነት ሹመትና አንድምታው፣.....	110
ምዕራፍ 7 ስለ ጅኔራል ታሪክ ማንነትና ተግባር የተጻፉ የተዛቡ ምስክርነቶች፣.....	149

ምዕራፍ 8 ስለ ጅኔራል ታሪክ የተሰጡ የምስክርነት ቃላት፣.....	157
ምዕራፍ 9 የናደው ዕዝ የተናደበት ሁኔታ፣	185
ምዕራፍ 10 የግፍ ውሣኔ ሰነዶች.....	195
ምዕራፍ 11 የጅኔራል ታሪክ የግል ደብዳቤዎችና የ2 ሠራዊት አባላት ደብዳቤዎች፣.....	207
ምዕራፍ 12 የክህሎት መረጃዎች፣.....	228
ምዕራፍ 13 የመታሰቢያ ልዩ ልዩ ግጥሞች፣.....	234
ምዕራፍ 14 አይረሴ ጉዳይ፣.....	248

ምስጋና፤

- 1ኛ ከሁሉም በላይ፤ ዕድሜና ጊዜ ሰጥቶ፤ እውነት እንድትነገር ላደረገው፤ እሱ ራሱ እውነት ለሆነው እግዚአብሔር፤ ዘላለማዊ ክብርና ምስጋና ይድረሰው።
- 2ኛ ምኞቴ እውን እንዲሆን በማበረታታት፤ ጊዜሽን፤ ጉልበትሽንና እውቀትሽን በመሰዋት ይህን መጽሐፍ ያዘጋጀሽው እናቴ፤ ደራሲ ፀሐይ መልአኩ፤ ልባዊ ፍቅሬንና ምስጋናዬን አበርክቼልሻለሁ። እንደ አባቴ ሁሉ ባንቺም እኮራለሁ።
- 3ኛ ለአባቴ እንደ መታሰቢያ ሀውልት የምቆጥረው ይህ መጽሐፍ ተጽፎ ለአንባቢያን እንዲደርስ፤ ባለቤቴ አቶ ጽጌ ሰገሰ ላደረግህልኝ የሀሳብና ሌሎች ድጋፎች ሁሉ ልባዊ ምስጋናዬ ይድረስህ።
- 4ኛ ጥረቴን በማድነቅ ያበረታታሽኝና ዋቢ ጽሑፎችን በማሰባሰብ የረዳሽኝ እህቴ ሜሮን ታሪኩን እጅግ አመሰግንሻለሁ።
- 5ኛ በሙያ ተልዕኮና ወታደራዊ ግዳጅ መሠረት ከአባቴ ጋር በነበረዎት ግንኙነትና የሥራ ቅርበት፤ ያዩትንና የሚያውቁትን እውነተኛ ሁኔታ፤ ሕያው ምስክር በመሆን ስለገለፁልኝና ልዩ ልዩ አስረጂ ሰነዶችንም ስለሰጡኝ፤ መቶ አለቃ ታደሰ ቴሌ ሰልባኖ እጅግ ከፍተኛ ምስጋናዬና አክብሮቴ ይድረስዎት።

6ኛ ስለ አገር ሕልውናና ስለ ወገን ክብር፤ በዜግነት ኩራትና ሙሉ ፈቃድ፤ በቆራጥነትና በታማኝነት፤ በወታደራዊ ግዳጅ ላይ ተሠማርታችሁ ለነበራችሁትና፤ እንደ ዕድል ከሞት ተርፋችሁ፤ ስለተካፈላች ሁበት የእርስ በርስ የረዥም ዘመን ጦርነት ሂደትና ክስረት የታሪክ መጻሕፍትን የጻፉችሁ፤ የጦር አዛዦችና መኩንኖች ወገኖቼ፤ የአድናቆትና የአክብሮት ምስጋናዬ ይድረላችሁ።

በተጨማሪም፤

ረቂቁን በማንበብ እርምትና ጠቃሚ አስተያየቶችን የሰጣችሁኝ፤

- 1ኛ አቶ ምናሴ ወንድማገኘሁ
2ኛ ዶክተር ዓለማየሁ አረዳ
3ኛ አቶ ኃይለ መለኮት መዋዕል

ትውልዱ የማንነት ታሪኩን ከታሪክ እንዲማር የድርሻችሁን ተወጥታችኋልና ምስጋናዬ ይድረላችሁ።

መታሰቢያነቱ፤

የደርግ መንግሥት በግፍ ለገደላቸው
ኢትዮጵያውያን ሁሉ እና
ለጀግናው የኢትዮጵያ ሠራዊት በሙሉ!!!

የኢትዮጵያ ሠራዊት በየዘርፉ፤

በእውነተኛ የአገር ፍቅር ስሜት፤ ስለ ነፃነትና ስለወገን
ክብር፤ በታማኝነት፤ ዋጋ የማይተመንለት
ልዩ ልዩ መስዋዕትነት የከፈለ
ባለውለታ ነውና የአንድነት ወዳድ ኢትዮጵያውያን አክብሮትና
ክብር ይገባዋል።

* * *

ታላቅ ክብር ለናደው ዕዝ ሠራዊት!!!

መቅደም

እንደ ብራ መብረቅ፤ በዘመናት መካከል አንዳንዴ፤ ጊዜን
እየፈለቀቁ፤ ላቅ ያለ የአገርና የወገን ፍቅራቸውን በሥራ ያረጋገጡ፤
የጀግንነትና የታማኝነት ውጤታቸውን በገህድ ያሳዩና ያወረሱ፤
የምንከራባቸው ጥቂት ውድ ዜጎች ይከሰታሉ።

እነዚህ፤ ሥራቸው ጠቃሚ ሰውጥ ያስከተለና የሚያኮሩን
ሰዎች፤ እንደ አልማዝ፤ እንደ ዕንቁ ውድና ልዩ ናቸው። በዘመን
ተሻጋሪ ተግባራቸው ሞትን እየረገጡ ከትውልድ ወደ ትውልድ
በክብር ሲራመዱም እናያለን። የእነዚህ ጥቂት ልዩ ሰዎች የታሪክ
አሻራ፤ የልዩ ሰብዕናን ክብርና ዋጋ ከፍ አድርገን እንድንቀበለው
ያስገድደናል።

ስለ አገርና ስለ ወገን ሕልውና የሚከፈለው መስዋዕትነት
በታሪክ እሴትነት አኳያ ግዙፍ ክብርና ዋጋ አለው። ከዚህም ጋር፤
የጀግንነትና ቆራጥነት ክንውንና ሂደቱ የሚያማልል ውበት ነው።
ምክንያቱም የጀግኖች ሥራና ታሪክ የሕዝብን ልቦና፤ እምነትና
ስሜት የሚማርክና የሚገዛ ኃይል ሆኖ፤ ከባድ ተጽዕኖ ሲፈጥር
እናያለን።

ለዚህም ጉዳይ ዋቢነት የሚቀርበው በእያንዳንዱ ኢትዮጵያዊ
ልቦና ላይ በክብር የተቀረፀው የአጼ ቴዎድሮስና የእቴጌ ተዋበች፤
የእምዬ፤ አጼ ምኒልክና የብልጌ እቴጌ ጣይቱ፤ የአሉላ አባ ነጋና
የበላይ ዘለቀ፤ የኃይለ ማርያም ማሞና የደጃዝማች ፍቅረ ማርያም
አባ ተጫን የአብዲሣ አጋና የጃገማ ኬሎ፤ ጣሊያንን የተፋለሙት
መንፈሣዊ አባቶች፤ የአቡነ ጴጥሮስና የአቡነ ሚካኤል፤ የራስ አበበ
አረጋይና የመሳኩ በያን፤ የሌሎቹም አልፍ ጀግኖች ገድል በዚህ

ትውልድ አዕምሮ ውስጥ ያሰረፀው የማይቀዘቅዝ ስሜት ታላቅ መሆኑን በእርግጠኝነት መጥቀስ ይቻላል።

በመቶና ሁለት መቶ ዓመታት ርቀት አሻግሮ በምናብ ለሚመለከታቸው እውነተኛና ጀግኖች ወገኖቹ ሁሉም ማለት ባይቻል፤ የተወሰነው የዛሬው ትውልድ፤ ለቀደምቶቹ ጀግኖች ባለውለታዎቹ ያለው ፍቅርና አክብሮት ትኩስ፤ ጥልቅና ጠንካራ መሆኑን ማንም ይረዳዋል።

ሕዝብን ከማስወደድ ይልቅ በማስገደድና በማስጨነቅ፤ አልፎም በመጨፍለቅ፤ ዕድሜውን ማራዘም የሞከረ ማንኛውም አምባገነን አመራር፤ ምንጊዜም ማብቂያው ውርደትና ውግዘት መሆኑም በታሪክ አውድ ታይቷል እያየንም ነው።

ታላቅ አወዳደቅ የወደቀውና ለአገራችንም የከፋ ውድቀት መንገድ የከፈተው፤ ወታደራዊው አምባገነን መንግሥት፤ ሕዝብ ያላቀፈው ስለነበረ፤ በባህሪው ጥርጣሬና ፍርሃት የሰረፀው ስጉና ጨካኝ ነበር።

ስለዚህም በተግባራቸው ማንነታቸው ጉልቶ ይታይ የነበረውንና የሚከበሩትን በወገኖቻቸው የሚወደዱትን ለዎቹ የሕልውናው ፀር አድርጎ በመመልከት ሲጻረራቸው ኖሯል። ምሁራንን፤ የሕዝብና የአገር አላኝታ የሆኑትን ጀግኖች የማጥፋት ልክፍትም ነበረበት።

በጥርጣሬ፤ በፍርሃት፤ በጥላቻና በሥልጣን ጥማት መንስኤ ባደረገው እንስሳዊ ግስጋሴ፤ ይወስድ በነበረው ግልብና የግፍ እርምጃ ዕንቁ የአገር ዜጎችን ጨፍልቋል።

ያ አንድ ሙሉ ትውልድ ወጣትና ምሁራን ዜጎችን በግፍ የደመሰሰ፤ በግዳጅ አሰልፎ ለእልቂት የማገዳቸውን እልፍ አዕላፋት ወታደሮችን ደም፤ ደመ ከልብ ያደረገ፤ ከሁሉም በላይ በሰቀቀን፤ በጭንቀት፤ በሀዘንና በሽብር እሳት ኢትዮጵያውያንን ለአስራ ሰባት ዓመታት ሲያምስ የቆየው የወታደር መንግሥት፤ ታሪክ አርክቦ ጊዜው ሲደርስ ከውርደቱ ጋር አልፏል።

ያ የሞት ዘመን፤ ከዚህ እልቂት በላይ የሠራው ግዙፍ በደል አለ። ዛሬ ዛሬ ሊነቀል ያስቸገረ፤ እጅግ የላቀ የትውልድ በሽታ ተክሎብን ተገርስሷል። ይኸውም፤ የኢትዮጵያውያንን አትንኩኝ ባይነት፤ ወኔና ክብረ ሕሊና በቀይ ሽብር ሰይፉ ከየሰው ልቦና ሰቅስቆ አውጥቶ የጣለበት አሳዛኝ የመስለብ ሁኔታ ነው።

በተጨማሪም ወጣቱ ትውልድ ታሪኩን እንዳያውቅ ቀደምት ጀግኖችንና ባለውለተኞችን በማውገዝና በማጥላላት አገርና ታሪክ መሠረት አልባ የተገኘ በማስመሰል በመሀይም እሳቤ የኢትዮጵያውያንን ሕሊና አርክሷል። የትምህርት ሥርዓቱንም በመለወጥ በመጤ የሶሻሊዝም ርዕዮትና የባዕዳንን ባለታሪኮች ዝና በመተካት ማንነትን ለማጥፋት ጥረት አድርጓል። የራሱን ጥሎ የሌሎችን አንጠልጥሎ በሚመሠ የወሬ ተማታ የወጣቱን ትውልድ አዕምሮ በማደንዘዝ፤ አርአያና ተምሳሌት የሌለው ባዶ እንዲሆን አድርጓል።

ለአንድ ዜጋ የሕልውና መሠረቱ የሆነውን የማንነትን ክብር የሰለበው የደርግ ሥርዓት፤ በጣምራ የአካልና የመንፈስ ግድያ ሕዝብና ታሪክ አኮላሽቶ እሱም ከነውርደቱ ወድቋል። ነጭ ሽብር በቀሰቀሰው ጦስ ምክንያት፤ የሕዝቡን ወኔና ለጥቃት እምቢ ባይነት ኃይሉን በቀይ ሽብር እሳት አኮማትሮ ጥሎበታል። በውጤቱም

የጀግኖች ምድር አገራችን፤ ፈሪና ወላዋይ፤ አድርባይና ራስ ወዳድ ትውልድ ተሸካሚ እንድትሆን አድርጓል። ይህም አሳፋሪና አሳዛኝ ሁኔታ በገሀድ እየታየ ነው።

ለምን? የማይል፤ እኔ ከተመቸኝ ስለ ሌላው ምን አገባኝ ባይ፤ ራስ ወዳድና እንደ ባዶ አቁማዳ፤ ስልቻ ወይም ቀልቀሎ የነገሩትን እየተሞላ፤ የውርደት እድፉን ተሸክሞ ለገዢዎቹ ወላገሳ ሆኖ የሚረገጥ ትውልድ እየተፈጠረ ለመታየቱ አንጡራ ምክንያት የደርግ አምባ ገንንትና ክብረ ሕሊና ሰላቢነት ሚና ነው። ውሻ በቀደደው መንገድ ጅብ ይገባልና ውርደትና መረገጥ በሚያስገርም ሁኔታ እየተለመደ የኢትዮጵያዊነት መገለጫ የነበረው ለክብርና ለሕልውና መፋለም ቁራሽ እንደ ሞኝነት እየተቆጠረ በመስሉ መኖር እየተተካ ነው።

ይሁን እንጂ ይህ ባዶነት፣ክስረትና ስብራት፣ለአገርና ለወገን እውነተኛ ክብርና ጥቅም በሚቆም ሥርዓት ውስጥ ጊዜው ሳይርቅ ቢታረቅና ቢታሽ፤ ማቀጠልና ማገገም ይቻላል። ለዚህም ድርጊትና ፍጥነት ወሳኝ ናቸው።

መግቢያ፤

የተከበሩ አንባቢ፤

በቅድሚያ፤ የዚህ መጽሐፍ ርዕስ የሁለቱን ታላላቅ ኢትዮጵያውያንን ስምና ታሪክ በንጽጽር የሚጠቅስ እንዲሆን የፈለግሁበትን ምክንያት እንድገልጽ ይፍቀዳልኝ።

ጀግናው አጼ ቴዎድሮስ የአገራቸው ፍቅር ጽኑ ስለነበረ፤ አንድነቷን ለማጥበቅ ጎጠኞችን ለማረቅ በቤተ መንግሥት ሳይሆን ለድንኳን ኑሮ ተዳርገው፤ ከጎሳ መሪዎችና ባላባቶች ጋር ሲፋለሙና ሲንከራተቱ ኖረዋል። በመጨረሻም በተጋረጠባቸው የእንግሊዝ ጦር ላለመማረክ ሲሉ ስለወገናቸውና ስለአገራቸው ክብር ራሳቸውን ሰውተዋል።

አባቴ ብ/ጄኔራል ታሪኩም፤ ከጀግናው ቴዎድሮስ በወረሰው ወኔና ጀግንነት፤ ስለአገሩ ሕልውናና ክብር በወታደራዊ ሙያው እያገሰገለ ለ32 ዓመታት ከሥፍራ ሥፍራ በየአውደ ውጊያው ተሰልፎ ተዋግቷል፤ አዋግቷል። በመጨረሻም በጨካኞች ወገኖቹ ተንኮልና ደባ ተሰውቷል።

ሐዋርያው፤ አርበኛውና ሰማዕቱ አቡነ ጴጥሮስም ኢትዮጵያ በጠላት እንዳትያዝ፤ ከሕዝቡ ጎን ተሰልፈው ታግለዋል፤ አታግለዋል። በመጨረሻም በጽኑ ዕምነትና ታማኝነት፤ኢትዮጵያ የኢትዮጵያውን መሆኗን አረጋግጠው፤ ሕዝቡንና ምድሪቱም ለጠላት እንዳይዝ በቆራጥነት እውግዘው፤በስምንት የወገን ጠላት ባንደች ተኩስ ተረሽነዋል።

አባቴም በሥራው ሁሉ በሀቅና በጽኑ አቋም ስለ አገሩ ነፃነት እንደተፋለመ እና እንደተንከራተተ በወገን ጠላቶቹ ሴራ፣ በዘጠኝ ወታደሮች ተኩስ ተረሽኗል።

ስለዚህም፣ በታሪካዊ ሁኔታዎች መመሳሰል የተነሣ መጽሐፉ በሽፋን ገፁ የተመለከተውን ርዕስ እንዲይዝ አድርጌያለሁ።

በተረፈ፣ ፀሐፊም ደራሲም አይደለሁም። ጠንካራ ባልሆንም በመጠኑ ማንበብ ግን እወዳለሁ። ይኼም በተማሪነቴ የእናቴ ምክርና ተጽዕኖ የፈጠረብኝ ልማድ ነው።

በትምህርት ቤት ዕድሜዬ ትምህርቴን ጠንክራ እንዳጠና እና ለውጤት እንድበቃ ለማድረግ ስትል ትፈጽመው በነበረው ጠንካራ ቁጥጥርና ክትትል በወቅቱ የትምህርት መጻሕፍቴንና ሌሎችንም ማንበብን ቀስ በቀስ ተዛመድኩት። ከዚህም ጋር ዘወትር የማየው የሷ የማያሰልስ የማንበብ ልምድ አግራሞትንና መንፈሳዊ ቅናትን በውስጤ ፈጥሮ እያሳደገው ሄደ።

እናቴ እንደነገረችኝ አባቴም ጠንካራ አንባቢ፣ የሥነ ጽሑፍ አፍቃሪና አድናቂ እንዲሁም ወታደራዊ ፊልሞችን ማየት የሚወድ ነበር። ይህ የማንበብ ልምድና የሥነ ጽሑፍ ጥበብ ፍቅር የመተዋወቃቸው ምክንያትና አጋጣሚ ሆኖ ለሕይወታቸው መጣመር መነሻ እንደነበረ አጫውቃለሁ።

በሌላ በኩል አባቴ የአገሩንና ወገኑን ክብርና ጥቅም በማስቀደም አብዛኛውን ዘመኑን በግዳጅ ሥራ በማሳለፉ፣ እኛ ልጆቹ የአባትነት ፍቅሩንና ቀረቤታውን የማግኘት ሰፊ ዕድል አልነበረንም። አልፎ አልፎ ከግንባር ሲመጣ፣ እንዲሁም በስልክና በደብዳቤ

በነበረን ግንኙነት፣ ትምህርት ሰው የመሆን ዋስትና እንደሆነ ደጋግሞ ይነግረኝና ጠንክራ እንድማር ይመክረኝ ነበር። ይሁንና ወልዳ አሳድጋ የአባቴን ኃላፊነት ጭምር ወስዳ አስተምራና ለቁም ነገር ያደረሰችኝ እናቴ፣ የሴቶችን ኃላፊነት የመወጣት ብቃት ያስመሰከረች በመሆንዋ እኮራባታለሁ።

«...የማያነብ ሰው በያዘው ጥቂት ዕውቀት ብቻ ተጋርዶ፣ ሀሳብ ውሱንና ለሚኖርባት ዓለም የጥበብ ዕድገት፣ እንዲሁም ፈጣን ለውጥ ባይታወር ይሆናል።» የሚል አባባል አላት። ስለዚህም እናቴ ከተማሪነቴ በኋላ ሠራተኛ በሆንኩበትም ጊዜም እንኳን እንዳነብ ትገፋፋኝና ታስገድደኝ ነበር። ስለዚህም ማንበብ ቀጠልኩ።

በዚህ ጊዜ ይበልጥ ትኩረቴን የሚሰበውና ወድጄ የማነበው በጦርነት ላይ የተጻፉትን ጽሑፎች ነበር። ምርጫዬ ለምን ይኼ እንደሆነ ያኔ በትክክል ባለውቀውም፣ በየጽሑፉ ውስጥ መንፈሴ የሚፈልገው ግልጽ ያልሆነልኝ ነገር ግን ነበር።

ዕድሜ እየጨመርኩ በአካልና በአዕምሮ እያደግሁ ስመጣ ከጊዜ ወደ ጊዜ የማነባቸውን ጽሑፎች በይበልጥ እያስተዋልኩና እያገናዘብኩ መረዳት ጀመርኩ። በዚሁ መሠረት ከ1990ዎቹ መጀመሪያ ጀምሮ ያነበብኳቸው የአገራችን የእርስ በርስ የጦርነት ታሪክ ጽሑፎች መንፈሴ የሚፈልገውን ነገር ለይቶ እንዲያውቅ አቅጣጫ ጠቋሚ ሆነው ረድተውኛል።

የልቤን መሻት በግልጽ ያስረዳኝና ፍላጎቴን ለይቼ እንዳውቅ መነሻ ነጥብ የሆነኝን ጽሑፍ ያነበብኩት ግን በ1995 ዓ.ም ላይ ነበር። ያም ጽሑፍ በቅጽ 7 ቁጥሮ 49፣ የሰኔና የሐምሌ ሪፖርተር መጽሔት ይዞት የወጣው ጽሑፍ ነበር።

«ጄኔራል ታሪኩ ዓይኔ እንዴት ተገደሉ?» በሚል ርዕስ የተጻፈው ሐተታ፤ በውስጡ ሲንገላታ የነበረውን ርዕስ አልባ ስሜትና ፍላጎት የቀሰቀሰና ቅርጽና ይዘቱን የፈጠረ ነበር። ያ ጽሑፍ በውስጡ ሲንገዋለል የነበረውን የዳመነ ጉዳይ ቁልጭ አድርጎ አሳየኝ። ቁጭት፣ ብሶት፣ ሀዘን፣ ባዶነት ተባብረው ቀሰቀሱኝ። የአባቴን ገዳዮች እንድንገኝባቸው ለበቀል ወተወቱኝ። ስለዚህ ለበቀል ተነሳሁ። የበቀል መሣሪያዬም ጥይት ሳይሆን ጸውነት እንዲሆን መረጥኩ።

በመጽሔቱ ላይ የቀረበው የሌ/ጄኔራል ተስፋዬ ገብረ ኪዳንና የኩሎኔል ግርማ ዓይኔ ምስክርነት ክፉኛ መንፈሴን ነካው። አባቴን በቅርበትና በሚገባ በሚያውቁት በነዚህ ሰዎች የተደረገው ቃለ ምልልስና የተሰጠው መረጃ፣ በከባድ ሀዘን ተጠቅሎ በልቤ ውስጥ የተቀበረውን የአባቴን በግፍ መገደል ቁጭትና ብሶት፣ በኃይለኛ ግፊት እንዲንቀሳቀስ አደረገው።

በሕይወት በነበረበት ዘመን፣ ይወደው በነበረው በወታደራዊ መያው ግዳጁን ለመወጣት በሀገሪቱ የችግር ሥፍራዎች ሁሉ፣ ያላንዳች ቅሬታና መሰላቸት በታማኝነትና በልብ መሉነት በመዟዟር አደራውን ሲወጣ የነበረውና በግፍ የወደቀው አባቴ ጉዳይ፣ እሳቱ እንደገና በውስጤ መቀጣጠል ጀመረ።

ሪፖርተር መጽሔት ላይ የወጣው መረጃ ግልጽና የተብራራ በመሆኑ ደጋግሜ አነበብኩት። ጽሑፉም በመንፈሴ ውስጥ ሲንከባለል የነበረውን የአባቴን ሞት ምክንያትና እርግጠኛ ገዳዮቼም እነማን እንደነበሩ ያሳወቀኝ መሠረታዊ መረጃ ነበር።

ለነበረኝ የማወቅ ጉጉት በአብዛኛው አሳማኝ መልስ ያስጨበጠኝ ይህ ጽሑፍ ስለ ሁለት ነገሮች ወደ ቀጣይ ጥረት እንድራመድ ስሜቴን አነሳሳው።

1ኛ አባቴን በግፍ በአካል የገደሉ አረመኔዎች፣ከግድያቸው ባሻገር፣ ወንጀላቸውን ለመሰወር በፈጠሩት የሀሰት ክስና ወንጀል የሕይወት ታሪኩ ተልከስክሶ እንዲቀር ለማድረግ ሞክረዋል። ይህ ተጨማሪ ግፍ እንዲጠራና እውነቱ እንዲታወቅ፣ በተቻለኝ አቅም መረጃና ምስክሮች በማሰባሰብ ይህን ሆን ተብሎ የተከናወነ ሴራ ማጥራት እንዳለብኝ መንፈሴ አስገደደኝ። ይህንንም ለማድረግ አቅሜ የፈቀደውን ሁሉ ለማከናወን ወሰንኩ።

2ኛ ኩሎኔል ግርማ ዓይኔ የአባቴ ታላቅ ወንድም፣ ከላይ በተገለጸው በሪፖርተር መጽሔት፣በሰጡት ቃለ ምልልስ ውስጥ፣«...በእናት አንድ ስንሆን በአባት እንለያያለን። የሱ አባት ንግርት ይባላል» በማለት የሰጡት ምስክርነት ደግሞ፣ የአባቴ የሥጋና የደም መሠረት የሆኑትን፣ የአቶ ንግርትን ማንነትና ዝርያ እንዳውቅ ሌላ ተጨማሪ ጉጉት ፈጠረብኝና የማረጋገጥ ፍላጎቴን ከፍ አደረገው።

ከላይ በጠቀስኳቸው ሁለቱ ጠንካራ ጉዳዮች ምክንያት፣ ለአባቴ መታሰቢያ እንዲት አነስተኛ መጽሐፍ እንድጽፍና በሚጻፈው መጽሐፍ ላይም ጉዳዮቼ ነጥረው እንዲወጡ ተመኝሁ። ምኞቴን እውነት ለማድረግ በበኩሌ ያደረግሁት የመነሻ ዋና ሥራ በሰሜን ጦርነት ዙሪያ የተጻፉትን ጽሑፎች ማሰባሰብና ማንበብ እንዲሁም ማስታወሻ መያዝ፣ ከተቻለም በሂደቱ ውስጥ ተሳትፎ የነበራቸውን ሰዎች ፈልጌ ማግኘትና ማነጋገር ነበር።

ከዚያም፤ ውጤት አልባ በሆነው የሠላሳ ዓመት የእርስ በርስ ጦርነት ዙሪያ በየጊዜው ይወጡ የነበሩትን መጽሔቶችን፤ ጋዜጦችንና መጻሕፍትን እየገዛሁ እያነበብኩ ፍሬ ሀሳብ ያልኳቸውን በዘመን ቅደም ተከተል በመጻፍ ማሰባሰቤን ቀጠልኩ።

በዚህ ሂደት ላይ በጦርነቱ ውስጥ ተካፋይ በነበሩ፤ በእግዚአብሔር ፈቃድ ከሞት በተረፉ አዛዦችና መከራከሪያ ከ1997 ዓ.ም ጀምሮ የተጻፉ ልዩ ልዩ የጦርነት ታሪኮች፤ አብዛኛውን የሕሊናዬን ጥያቄዎች የመለሱ ስለነበሩ የመንፈስ ብርታት ሰጡኝ።

በዚሁ መሠረት በጠንካራ ትኩረት ካነበብኳቸው መጻሕፍት መካከል በ1997ዓ.ም እና በ1999 ዓ.ም ታትመው ለሕዝብ የቀረቡት የመቶ አለቃ ታደሰ ቴሌ ሰልባኖ መጻሕፍት ዋነኞቹ ነበሩ። በመጽሐፉ ውስጥ የነበሩት መረጃዎችና ምስክርነቶች ለምኞቴና ለጥረቴ ከፍተኛ ድጋፍ ሆኑኝ።

መጽሐፎቹን ደጋግሜ ካነበብኳቸው በኋላ፤ መጽሐፉ ላይ በነበረው የስልክ አድራሻ ለመቶ አለቃ ታደሰ ቴሌ ደወልኩ። በሕይወት ተርፈው ስለጻፉት የታሪክ ምስክርነት አመሰግንኳቸው መጽሐፉም የአገር ቅርስ መሆኑን ገለጽኩላቸው። የጄኔራል ታሪኩ ልጅ መሆኔን በመግለጽ፤ ስለ አባቴ የግፍ አሟሟት ጥሩ መግለጫ ስለሰጡኝም አመሰግንኳቸው። እሳቸውም የታሪኩ ልጅ ነኝ በማለቴ ሊያዩኝ በመፈለጋቸው እናቴ በተገኘችበት ልንነጋገር በቀጠሮ ተለያየን።

ያኔ ነበር የሰበሰብኳቸውን መረጃዎች በመያዝ ጥረቴን ተመልክታ ሀሳቤና ምኞቴን እውነት ልታደርግልኝ ወደም ትችለው እናቴ የቀረብኩት።

እናቴ ባላት የሥነ ጽሑፍ ችሎታ በ1984 ዓ.ም «አንጉዝ» በሚል ርዕስ ያሳተመችውን መጽሐፍ መታሰቢያነቱን ለአባቴ እንዳደረገችውና በጽሑፉም ይዘት የቁጭት እንግብጋቦቷን በመጠኑ መተንፈሷን አውቃለሁ። ከነበራቸው የረዥም ጊዜ አብሮነት የተነሳ አባቴን በዓላማው፤ በእምነቱ፤ በችሎታው በጥልቀት ታውቀው ነበርና በመጽሐፏ ውስጥ እንደ ወኪል በፈጠረችው ገፅ ባህሪ ላይ የጠቀሰቻቸው ግላዊ ባህሪውና ወታደራዊ አቋሙ እውነት መሆኑን ከሌሎችም ባገኘሁት መረጃ አረጋግጫለሁ።

በአንጉዝ ውስጥ፤ አባቴ እንደ ብዕር ስም በሚጠቀምበት ስሙ «ጅግሣ» የተባለ መከራከሪያ ፈጥራ፤ በዚያ የታሪክ ጠባሳ ትቶ ባለፈው ጦርነት ውስጥ ያባቴን ጥርት ያለ አቋም፤ ታማኝነትና ቆራጥነት እንዲሁም እንግልትና የግፍ ሞቱን አሳይታበታለች።

ከዚህ በመነሳት ነበር የኔም ምኞት እውነት እንዲሆን የእናቴን ድጋፍ ለማግኘት እንዲህ ስል የጠየቅኳት፤

«እናቴ/ እቴትዬ..... በሕይወቴ ባለሁበት ጊዜ ሁሉ የምደሰትበት አንድ ውለታ እንድትወይልኝ አለምንሻለሁ። እባክሽ እምቢ እንዳትይኝ.....» አልኳትና ድንገት ውስጤ ድፍርስ ብሎብኝ ድምጹ ተለወጠና እንባ አነቀኝ።

እሷም በሁኔታዬ ደንግጣ፤ «...ምንሆንሽ.... ምንድነው የማደርግልሽ?...» ላንቺ የምሰስተው ነገር አይኖርም፤ ገሪኝ ምንድነው?» በማለት ተጨንቃ ጠየቀችኝ።

እኔም ከላይ የጠቅሰኩትን ምኞቴንና ፍላጎቴን ነገርኳት። በበኩሌም ያደረግሁትን ቅድመ ዝግጅት የሚያሳይ ከየመጻሕፍቴ፤

መጽሔቶችና ጋዜጦች ላይ ያጠራቀምኳቸውን አባቴን በተመለከተ የተጻፉ ጽሑፎችን ስብስብ አላየኳት።

እሷም ሀሳቤን ጥረቴንና ዓላማዬን በማድነቅ፣ ባላት ዕውቀትና ጊዜ ምኞቴን ወደ እውነትነት ለመለወጥ በሙሉ ፈቃደኝነት እንደምትሠራ ቃል ገባችልኝ።

ከዚያ በኋላ ከመቶ አለቃ ታደሰ ቴሌ ሰልባኖ ጋር በሰልክ መተዋወቄንና እሷ በምትገኝበት በግንባር ለመገናኘት ቀጠሮ መያዜን ነገርኳት። እሷም ፈቃደኛ ሆና በተያዘው ቀን ቀጠሮ ተገናኘን።

ከመቶ አለቃው ጋር በተገናኘንበት ዕለት፣ ስለነበረው ጦርነትና ውድቀት ስለ አባቴም መንገሳታትና በግፍ መገደል በርካታ ሀሳቦችን ተነጋገርን። እሳቸውም፣ በመጽሐፎቻቸው ያልተካተቱ በተለይ አባቴን የተመለከቱ በርካታ ሰነዶች እንደያዙ ገለጹልን። እናቴም፣ መቶ አለቃ ታደሰ ከአባቴ ጋር ባላቸው ሰፊ መተዋወቅ ላይ ያተኮረ ቃለ ምልልስ ከእሷ ጋር እንዲያደርጉ ጠይቃቸውም ፈቃደኛ ሆኑ።

በዚሁ መሠረት ሚያዝያ 2 ቀን 2002 ዓ.ም እናቴ ላቀረበችላቸው ጥያቄዎች መልስ በመስጠት ሰፊ ቃለ ምልልስ በማድረግ የምስክርነት ቃላቸውን በመቅረፅ ድምፅ ሰጡን። ከሰበሰቡዋቸው ሰነዶችም መካከል የተወሰኑ ቅጂዎችን አበረከቱልን።

ከዚያም ማንበቤን ቀጠልኩ። በተጨማሪም በሙያ ግዳጅ ከአባቴ ጋር የነበሩና በሙያው የሚያውቁትን ሰዎችን በማጠያየቅ ማነጋገርና የምስክርነት ቃላቸውን እንዲሰጡኝ መጠየቅ ጀመርኩ። አንዳንዶቹ፣ «.....እባክሽ ተይኝ ልኑርበት፤» ሲሉኝ፣ አንዳንዶቹም በሰልክ ንግግር ጠቅለል ያለ ሀሳባቸውን ሰጥተውኛል።

ከዚህ በኋላ ከባዱን ሥራ ከሕሊናዬ አውርጄ ወደ እናቴ ጫንኩት። እሷም ይህ የአባቴ የሕይወት ታሪክ መጽሐፍ በተቻለ መጠን በእውነት ላይ የተመሠረተና ሚዛናዊ እንዲሆን መረጃ በማስባሰብ የራስዋን ጥረት ጨምራ፤ ከርስዋ ዘንድ የነበሩትንም የአባቴን ልዩ ልዩ ሰነዶች አመሳክራ ዓመታት በፈጀ ሂደት የማቀናበሩን ሥራ ሠራች። በዚሁ መሠረት እነሆ ይህ መጽሐፍ ተዘጋጀ።

የማይሆነው ሆነ !!

ጀግና ጀግን ተነስ፤
 ና እንሂድ ዘመቻ ትመም ተንቀሳቀስ፤
 አገር እንታደግ በደምና በነፍስ፡፡
 እንደ ዘር ውርሳችን እናስከብር ድንበር
 በሥጋ ልስን ነው፤ በአጥንት ማገር ነው የምትቆመው አገር፡፡

ብሎ ተጠራርቶ፤ ከደሳለኝ ቤቱ ከየቀድሞ ወጥቶ
 ቤተሰብ ወገኑን፤ ኑሮ ቤቱን ትቶ
 ችቦውን አብርቶ ክላሹን ነቅንቆ
 እንደ አያት አባቱ ወኔ ሰቁን ታጥቆ
 ለንግስ እንደሚሄድ በሆታ በደስታ
 ተመመ ሠራዊት፤ አንድነቱን ሊያድን በአንድነት ይሁንታ፡፡

ብሎ ነበር ሲጓዝ፤ የጀግናው ልጅ ጀግና
 አገር በነፃነት በአንድነትዋ ትጽና፡፡
 አፍራሹን በታችን ጠላትን እንንቀስ
 ጥቃትን እናጥቃው በዜግነት መንፈስ
 ብሎ ነበር ጀግናው፤ ሳይቀድመን እንቅደም
 በጫጭቀን እንጣለው፤ ያንን ጅብ እንንከስ
 ኪበላን በልተነው በጊላ እንቀደስ፤
 ብሎ ነበር ሲጓዝ በወኔ በደስታ
 አንድነቱን ሊያድን በአንድነት ይሁንታ፡፡

እንዲህ ተባብለው እንደ አንድ ሰው ወጥተው፤
 ተያይዘው ዘምተው፤
 የተመሙት ጀግኖች፤ የአገር ኩራት ጋሾች
 ተሰነካከሉ ተለክፈው በወሾች፡፡
 ውሻም በቀደደው ጅብ አስልቶ ገብቶ
 የማይሆነው ሆነ ታሪክ እንቶ ፈንቶ፡፡

ምዕራፍ ፩

ታሪክና ታሪኩ

«.....እኔና ጄኔራል ታሪኩ በእናት አንድ ስንሆን በአባት እንለያያለን፤ እናታችን ወ/ሮ ተዋበች ገብረ ማርያም ስትሆን፤ የእሱ ወላጅ አባት አቶ ገግርት ይባል ነበር፡፡»

ኩሎኔል ገርማ ዓይኔ
 ሚያዝያ 26 ቀን 1995 ዓ.ም
 «ትዝታ» የአማርኛ ጋዜጣ፤ ቶሮንቶ ካናዳ
 ሪፖርተር ሰኔ..ሐምሌ 1995 ቅጽ 7 ቁጥር 49

የጊዜያዊ ጊዜ ልምድ የአብዛኛው የሥራው ብለለት ያለው ሙሽን ይኖርበታል፡፡ በ/ መንግሥቱ 'ከእኔ በላይ አጥቶ የለም' በሚል

«እኔና ጄ/ታሪኩ ዓይኔ በእናት አንድ ኩሎኔል»
 በአባት እንለያየለን፡፡ እናታችን ወይዘሮ ተዋበች ገብረ ማርያም ስትሆን የእሱ ወላጅ አባት አቶ ገግርት (የአባቱን ስም ዘንጋሁት) ይባል ነበር፡፡ ጄ/ታሪኩ የተወለደው በደቡብ ሽዋ በገር ወረዳ ልዩ ስሙ ወጣ በተባለ ስሞራ በጥር 17 ነጥ 1928 ገ.ም. ነው፡፡ እሱ ከመወለዱ በፊት

ወይም በጊላ መሆኑን አላውቅም እንጂ በዚያን ወቅት በአካባቢው የአሮጭዎችና የጉራጊዎች የጎሳ ጉፋት ስለነበረ አባቱ አቶ ገግርት ከአሮጭዎች ወገን ሆኖ ሲጥጋ በጥይት ተመትቶ ሞተ ሲባል ስምቻል፡፡ ስለዚህ ያላደጉን የእኔ አባት አቶ ዓይኔ ተለማ ናቸው፡፡ ወንድሜን ስለምወደውና አብረን «ስላደግን» ከተለያዩ አባቶች መወለዳችንን እስከ ዛሬ ሕሊናዬ ተተብሎት አያውቅም፡፡...

ከላይ የተጻፈውን መረጃ ለታዋቂው ጋዜጠኛ ለአቶ ሣሙኤል ፈረንጅ በጽሑፍ የሰጡት ኩሎኔል ግርማ ዓይኔ የጄኔራል ታሪኩ ታላቅ ወንድም ናቸው። ጋዜጠኛ ሣሙኤልም የሴ/ጄኔራል ተስፋዩ ገብረ ኪዳንን የምስክርነት ቃል በመጨመር፤

«የወንድምህ የደሙ ድምፅ

ከምድር ወደ እኔ ይጮኻል»

በሚል ርዕስ በቶሮንቶ ካናዳ፤ «ትዝታ» በተባለው የአማርኛ ጋዜጣ ላይ በሰፊው አሳትሞታል።

ሪፖርተር መጽሔትም ከቶሮንቶው «ትዝታ» ጋዜጣ ላይ የወሰደውን ጽሑፍ በሰኔና ሐምሌ 1995 ዓ.ም እትሙ ቅጽ 7፤ ቁጥር 49 ላይ አውጥቶ በሀገር ውስጥ ለንባብ አብቅቶታል።

እላይ በሪፖርተር ቁጥር 49 ቅጽ 7 ሰኔና ሐምሌ 1995 እትም መጽሔት ላይ ኩሎኔል ግርማ ዓይኔ ከሰጡት መግለጫ በመነሳት ብ/ጄኔራል ታሪኩን በሥጋና በደም የወለዱትን ሰው ማንነት የማወቅ ፍላጎት በልጃቸው በወ/ሮ መቅደላ አእምሮ ውስጥ ተቀረፀ።

በዚሁ መሠረት በአቶ ንግርት በኩል የሥጋ ዘመዶች ወደ ሆኑ ሰዎች በመቅረብና በመተዋወቅ ስለ አቶ ንግርት ማንነትና ታሪክ ወ/ሮ መቅደላ አጥንታለች። በመጨረሻም ከትክክለኛው የመረጃ ምንጭ በመድረስ ስለ አያቷ አቶ ንግርት ማንነትና ቤተሰባዊ ታሪክ ለማወቅ በቅታለች።

አቶ ንግርት ጉሣ፤ በደቡብ ሸዋ የጨበና ጉራጌ ተወላጅ የሆኑት የባላምባራስ ጉሣ ዲነግዴ ልጅ ነበሩ። ባላምባራስ ጉሣም

የእዚ ምኒልክ የጦር ሚኒስትር የፊታውራሪ ሀብተ ጊዮርጊስ ዲነግዴ ወንድም ናቸው።

Titaurawzi Arbegioneghio

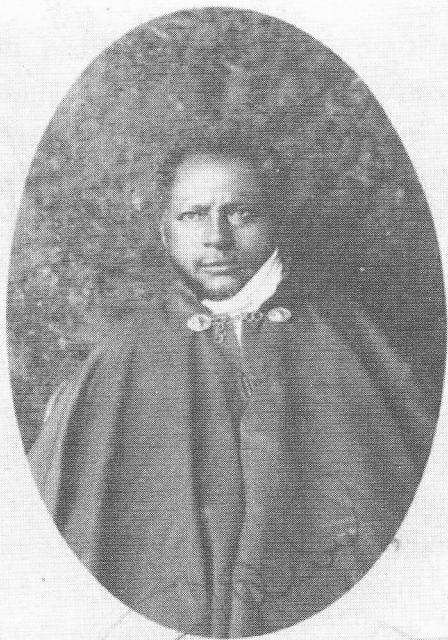
1919

ፊታውራሪ ሀብተ ጊዮርጊስ ዲነግዴ

የጄኔራል ታሪኩ አያት፤ የባላምባራስ ጉሣ ዲነግዴ ወንድም

በወጣትነት ዕድሜ

ባላምባራስ ጉሣ ከፊታውራሪ ሀብተጊዮርጊስ ሌላ ሦስት ወንድሞችና አንድ እህት ነበሯቸው። ጳጳርሱም ፊታውራሪ ኃይለ

Titaurari Apteghiorghis

1919

ማርያም ዲነግዴ፣ የጨበው ባላባት ገዳ ዲነግዴ፣ ቀኛዝማች ጉሌ ዲነግዴ እንዲሁም ወ/ሮ ቦካ ዲነግዴ የተባሉ ነበሩ።

ባለምባራስ ጉሣ አቶ ንግርትን፣ ወ/ሮ ኡሚንና ወ/ሮ ድባቤን ወልደው ዘር ተክተዋል። በትውልድ ተዋረድ አቶ ንግርትም የአብራካቸውን ክፋይ ብርጋዲዩር ጀኔራል ታሪኩን በሥጋና በደም አባትነት በ1931 ዓ.ም ጥር 17 ቀን በደቡብ ሸዋ፣ በጎሮ ወረዳ፣ ልዩ ስሙ ወጣ በተባለ ቦታ ወልደዋል።

የአቶ ንግርት እህቶች ወ/ሮ ኡሚና ወ/ሮ ድባቤ ጉሣ ይባሉ ነበር። ወ/ሮ ኡሚ፣ ወ/ሮ አልማዝንና አቶ ብርሃኑን፣ ወ/ሮ ድባቤም ወ/ሮ ጥሩወርቅን ወልደው የትውልዳቸውን ሀረግ በየአቅጣጫው አለምልመዋል።

ይህንን ቤተሰባዊ የትውልድ መረብና ታሪክ በሥርዓት ቀምረው የመዘገቡት ወይዘሮ ዝምታ ወርቅ ነጋሽ፣ የፊታውራሪ ጋይለማርያም ዲነግዴ የልጅ ልጅ፣ ከላይ የተጠቀሰውን የዘር ሀረግና የዝምድና ደረጃ እንደ ገለጹላት ወ/ሮ መቅደላ ትናገራለች።

ዘር ከልጓም ይስባል እንደሚባለው አቶ ንግርት በጀግንነት ሙያና እምቢ ለጥቃት ባይነት እንደ አባታቸው ባለምባራስ ጉሣና እንደ አጉታቸው የጦር ሚኒስትሩ አባ መላ ሀብቴ የታወቁ፣ እንደነበሩ ወ/ሮ ዝምታወርቅ ነጋሽ ከአረጋውያን ቤተዘመዶች መስማታቸውንም ጭምር አጫውተዋታል።

እንደ ኩሎኔል ግርማ አገላለጽ፣ አቶ ንግርት በነበሩበት በ1900ዎቹ መጀመሪያ አካባቢ በኦሮሞዎችና በጉራጌዎች መካከል

(በግጦሽ ቦታዎችና የርስት ክልል ሊሆን በሚችል ምክንያት) የጎሳ ግጭቶች ይነሱ እንደነበር ተጠቁሟል።

ታሪክ እንደዘገበውና በትውፊትም እንደሚነገረው፣ የጎሳዎች ግጭት በነበረበት ዘመን ማለትም፣ በዘመነ መሣፍንት ተራ በተራ አንዱ በሌላው ላይ የአሸናፊነት አጋጣሚ እያገኙ በሕይወት ማጥፋትና በዝርፊያ ተደጋጋሚ ጥፋት ያደርሱ እንደነበር ይታወቃል።

እንደ ኩሎኔል ግርማ መግለጫ፣ በኦሮሞና በጉራጌ ጎሳዎች በተደረገ የአንድ ወቅት ግጭት፣ አቶ ንግርት ተሳትፈዋል። በዚያም የጎሳ ግጭት የሳቸው ወገን የሆነ ጎሳ የበላይነት አግኝቶ አሸንፏል። በዚህም ጊዜ አሸናፊው ወገን የተሸናፊውን ንብረተሰብ ንብረት የመውረስና ሰዎችን የመማረክ ድርጊት አከናውኗል በሚል እሳቤ ሁኔታውን መገመት ይቻላል።

እንግዲህ በዚህ መካከል አቶ ንግርት ወ/ሮ ተዋበች ገብረ ማርያምን ጠልፈው በመውሰድ ወይም በሌላ ሁኔታ በማግኘት ቀረቤታ ፈጥረው እንደነበረና ልጅ ለማግኘት እንደበቁ መረዳት ይቻላል።

በዚሁ ሁኔታ አቶ ንግርት ከወይዘሮ ተዋበች ገብረ ማርያም ጥር 17 ቀን 1931 ዓ.ም «ጅግሣ» ብለው የሰየሙት ወንድ ልጅ ተወለደላቸው። ወንድነቱ በጾታ ብቻ ሳይሆን በተግባሩም እንደሚሆን ታይቶአቸው የነበረው አባት አቶ ንግርት ልጃቸውን «ጅግሣ» ብለው ሰየሙት።

ጅግሣ ቃሉ ኦሮሞኛ ፍቺውም ደምሳሽ ማለት ነው። ይህን ከባድ ስም ለልጃቸው የሰየሙት አቶ ንግርት፤ ስያሜያቸው ትንቢት ያሰረፀ ይመስል ነበር። የኋላ ኋላ ጊዜና ሂደት ባስመዘገቡት ውጤትና አሻራ፤ የአቶ ንግርት ንግርት፤ እውነትነቱ በደኒራል ታሪኩ አገር ወዳድነትና ጀግንነት ተረጋግጧል።

አሁንም እንደ ኩሉኔል ግርማ አባባል፤ ከጥቂት ጊዜ በኋላ ያ የጎሳ ግጭት እንደገና አገርሸቶ፤ በዘመኑ ነዋሪዎች መካከል ጦርነት ተካሂዶ አቶ ንግርት በጥይት ተመትተው ወድቀዋል።

ይሁን እንጂ ይህን የመሳሰሉ በመሬት ይዞታና በድንበር ክልል ሲደረጉ የነበሩ ግጭቶች፤ የመሣፍንት ዘመን ሥርዓት መግለጫዎች እንደነበሩና በአጼ ቴዎድሮስ ንጉሠ ነገሥትነትና በንጉሥ ሣህለ ሥላሴ ዘመን ጀምሮ በሂደት እንደቀረና እንደተወገደ ታሪክ ፀሐፊዎች ገልጸዋል።

በአጼ ምኒሊክ ዘመንም ቢሆን ምኒሊክ በነበራቸው ነገሮችን በሰላም የመጨረሻ እምነት፤ በምዕራብ ሸዋ አካባቢ ወደነበሩት ባላባቶች መልዕክተኞችን በመላክ፤

«ያሳደጋችሁኝ ልጃችሁ፤ አብረን ያደግን ባልንጀራችሁ ነኝና፤ በአባቴ አልጋ ከተቀመጥሁ በፍቅር ተገዙልኝ፤..... ግዛታችሁና ባላባትነታችሁ አይነካም። ግን፤ ለመሀከለኛው ለምኒልክ መንግሥት በያመቱ ግብር ትከፍላላችሁ። የተበታተነው ኦሮሞም አንድ ሆኖ ይተዳደራል።»

በማለት በፍቅርና በትህትና ባላባቶችን አሳምነው የኢትዮጵያን አንድነትና የተበጣጠሰ ግዛት ለማሰባሰብ በቅተዋል፤ በማለት

ጋዜጠኛና ደራሲ ጳውሎስ ኞኞ፤ የካቲት 1964 ዓ.ም ታትሞ ለንባብ በበቃው «ዳግማዊ አጤ ሚኒልክ» መጽሐፉ ላይ ገልጿል።

እንግዲህ አቶ ንግርት ነበሩ ተብሎ በሚታሰበው የአጼ ምኒልክ ዘመን፤ በየሥፍራው የነበሩ ተጉራባች ጎሣዎች በአገሬው ወግና ሥርዓት መሠረት ከብት በማረድና መሀላ በማድረግ ዘላቂ እርቅ ፈጥረው ሰላም እየመሠረቱ ተጋብተውና ተዋልደው መኖራቸው ይታወቃል።

ታዋቂው የታሪክ ፀሐፊ ቀኛዝማች ታደሰ ዘወልዴም በ «ፊታውራሪ ሀብተ ጊዮርጊስ አባ መላ» መጽሐፋቸው ላይ ይህንኑ ሁኔታ የሚያጠናክር ታሪካዊ መረጃ አስፍረዋል።

ለማንኛውም ከአቶ ንግርት መገደል በኋላ ወ/ሮ ተዋበች ገብረ ማርያም በትዳራቸው ውስጥ ጅግሣን ቀላቅለው ከአቶ ዓይኔ ተሰማ ጋር መኖር ቀጥለዋል። «ጅግሣ»ም ከታላላቆቻቸው ሁለት እህቶቻቸውና ሁለት ወንድሞቻቸው እንዲሁም ከላቸው በኋላ ከተወለደ ከአንድ ታናሽ ወንድማቸው መካከል ሆነው አደጉ። ልደታቸውና የሕልውናቸው ነገር አስገራሚ ስለነበረ «ጅግሣ» የነበረው የልጅነት ስማቸው በአዲስ ስያሜ ተለውጦ «ታሪኩ» ተባለ።

ወይዘሮ ተዋበች ገብረ ማርያምም ትውልዳቸው ከመርሀቤቴ የነበረና ከአቶ ዓይኔ ተሰማ ጋር ተጋብተው ከደኒራል ታሪኩ ጋር አምስት ልጆችን ያፈሩ ሰው እንደነበሩ ይነገራል።

ብ/ደኒራል ታሪኩ ዕድሜያቸው ለትምህርት እንደደረሱ፤ የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርታቸውን የተማሩት ወሊሶ በሚገኘው አጼ ገላውዴዎስ ት/ቤት ነበር። በመቀጠልም የሁለተኛ ደረጃ

ትምህርታቸውን በአዲስ አበባ ከተማ በቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ኮከበ ጽባሕ ት/ቤት የአስረኛ ክፍልን እስካጠናቀቁበት እስከ 1947 ዓ.ም ድረስ ተከታትለዋል።

ከውትድርና ሙያቸው ስልጠናና ትምህርት በተጨማሪ አዲስ አበባ በነበሩበት ወቅት፣ በማታው የትምህርት ክፍል ጊዜ በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የሁለት ዓመት የሕግ ትምህርት ተከታትለዋል። የሙያ ግዴታቸው በጠየቀው የእናት አገር ጥሪ መሠረት ወደ ልዩ ልዩ የጦር ግንባሮች በመንቀሳቀሳቸው ሙሉውን የትምህርት ጊዜ ማጠናቀቅ አልቻሉም።

ምዕራፍ ፪

የውትድርና ሙያ ስልጠና

በ/ጄኔራል ታሪኩ ዓይኔ ለዕጩ መኮንንነት ስልጠና በ1948 ዓ.ም በቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ጦር ትምህርት ቤት በሆለታ ገነት ት/ቤት በመግባት የ17ኛ ተወዳዳሪ በመሆን በወታደራዊ የትምህርት ዘርፎች፣ በ4.2 ሞርታር አዛዥነት፣ በትምህርትና በዘመቻ መኮንንነት ስልጥነዋል። ከዚያም በአጥጋቢ ውጤት በምክትል መቶ አለቃነት ማዕረግ ሰኔ 1 ቀን 1949 ዓ.ም ተመርቀዋል።

በምክትል መቶ አለቃነት ማዕረግ

በምክትል መቶ አለቃነት ማዕረግ

አብረዋቸው ከሰለጠኑት የኮርስ ባደሩት መካከል የደርግ ምክትል ሊቀ መንበር የነበሩት ሌ/ኮሎኔል አጥናፉ አባተ፣ ተስፋዬ ወ/ሥላሴ የደገንነት ሚኒስትሩ፣ መርሻ ቀፀለ ምክትል የደገንነት ሚኒስትር፣ ብ/ጄኔራል ይርጋለም ተ/ሃይማኖት የብሔራዊ ውትድርና አገልግሎት መምሪያ ኃላፊ የነበሩት የሚጠቀሱ ጥቂቶቹ ናቸው።

ሆለታ ገነት የጦር ትምህርት ቤት የተመሠረተው ከአዲስ አበባ በስተ ምዕራብ በ34 ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ በምትገኘው ቦታ ሆለታ ላይ፣ በአጼ ኃይለ ሥላሴ መልካም ፈቃድ በ1926 ዓ.ም ነበር።

በዘመኑ በነበረው የፋሽስት ኢጣሊያ የመስፋፋት እንቅስቃሴ አጼ ኃይለ ሥላሴ ሥጋት ስላደረባቸው የተደራጀና የታጠቀ ዘመናዊ ሠራዊት ለማፍራት በማሰብ የመኮንኖች ማሰልጠኛ ቦታ እንዲቋቋም አደረጉ።

«ሆለታ ገነት» የሚለው ስያሜ የተወሰደው በማሰልጠኛው ግቢ ውስጥ ከነበረችው ገነተ ማርያም ቤተክርስቲያን እንደነበረ ይታወቃል። በማሰልጠኛው ውስጥ ለመጀመሪያ ጊዜ ለሰልጠና የገቡትን ወጣቶች ያሰለጠኑት ከስዊድን የመጡት አምስት አሰልጣኞች ነበሩ።

ጄኔራል ታሪኩ በምክትል መቶ አለቃነት ማዕረግ እንደ ተመረቁ ወደ ጎንደር ተልከው፣ በ2ኛ ክፍለ ጦር 8ኛ ብርጌድ፣ በመቶ መሪነት፣ በትምህርት መኩንንነትና በ4.2 ሞርታር ምድብ ውስጥ ከ1949 ዓ.ም እስከ 1954 ዓ.ም ድረስ አገልግለዋል።

በመቀጠልም ከ1954ዓ.ም እስከ 1955 ዓ.ም ወደ ኩንጎ ከዘመተው የኢትዮጵያ ሠራዊት ጋር በመዝመት በመረጃ መኩንንነት

አስፈላጊውን አገልግሎት በማበርከት ግዳጃቸውን ፈጽመው ተመልሰዋል።

ከ1955 ዓ.ም እስከ 1965 ዓ.ም ባሉት ዓመታት፣

- " በ2ኛ ክፍለ ጦር 6ኛ ብርጌድ በሰሜን ክ/ሀገር
- " በ3ኛ ክፍለ ጦር 9ኛ ብርጌድ፣ በምሥራቅ ክ/ሀገር
- " በምድር ጦር 3ኛ መምሪያ፣ በአዲስ አበባ

እየተዘዋወሩ አገልግሎት አበርክተዋል።

በ1965 ዓ.ም ወደ ሆለታ ገነት ጦር ት/ቤት ተልከው አድቫንስ ኢንፋንተሪ የእግረኛ ኮርስ፣ የኢንተለጀንስና የካውንተር ኢንተለጀንስ ተከታትለውና አጠናቀው በጥሩ ውጤት ተመርቀው ወደ 3ኛ መምሪያ ተመልሰዋል።

ከዚህም ቀጥሎ ደብረ ዘይት ወደነበረው የአየር ወለድ ማሰልጠኛ ማዕከል ተልከው ሥልጠናውን ከወሰዱ በኋላ በጥሩ ውጤት በመመረቅ፣ በደረት ላይ የሚደረገውን ክንፍ አግኝተዋል።

በዘመኑ የአየር ወለድ ክፍለ ጦር 3 ክፍሎችን የያዘ ነበር። ይህ ክፍለ ጦር ከእግረኛ ጋር በመሰለፍ ድጋፍ በመስጠት ጠላትን ያጠቃል። ከአየር ኃይል ጋር በሲቪል ዲፌንስ በሚሠራበት ጊዜም አደጋ ጣቶች በሄሊኮፕተር በፖራሹት ሲወርዱ አየር ወለድ ሽፋን ይሠጣል። ሠራዊት በሚከበብበት ወቅት ከኋላ ደርሶ ጠላትን መሀል በማግባት ያጠቃል።

የአየር ወለድ ክፍለ ጦር በጨበጣ ውጊያ አይሳተፍም፣ ትላልቅ መሣሪያዎችን ማለትም እንጂ ፀረ ታንክና መትረፍስ መሣሪያዎችን አይጠቀምም። ይልቁንም የክፍለ ጦሩ ወታደሮች ታጣፊ ክላሽና ገመድ ለፈጣን እንቅስቃሴ ይጠቀማሉ። ከጠላት

በስተጀርባ በጥበብ በመድረስ በገመድ አንቀው በመያዝ መረጃ የማግኘት ወይም የማስወገድ ድርጊት ይፈጽማሉ።

በአጼ ኃይለ ሥላሴ ዘመነ መንግሥት በ50 ዓመታት ውስጥ የተቋቋሙት 3 የአየር ወለድ ክፍለ ጦሮች ነበሩ።

- 1ኛ በደብረ ዘይት
- 2ኛ ስልጠና ደብረ ዘይት ቤዝ ኤርትራ
- 3ኛ ስልጠና ደብረ ዘይት ቤዝ ሐረር

ብ/ጄኔራል ታሪኩ፣ ከ1967 ዓ.ም ጀምሮ በ2ኛ ክፍለ ጦር ኅብረት ዕዝ መምሪያ፣ የ3ኛ ሻለቃና የ4ኛ ሻለቃ አዛዥ ሆነው ሠርተዋል።

በሻምበልነት ማዕረግ በቀበሪ ደሐር የአገልግሎት ዘመን ከሻምበል እንዳለ አስፋው ጋር የተነሱት መታሰቢያ ፎቶ ጥቅምት 23 ቀን 1959 ዓ.ም

ምዕራፍ ፫

የጄኔራል ታሪኩ ወታደራዊ አገልግሎትና

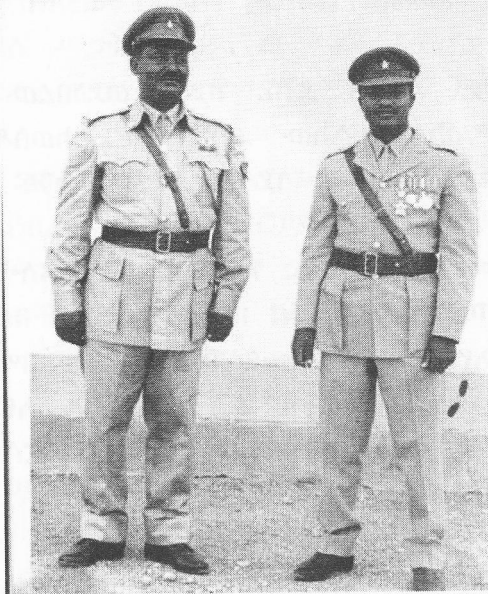
የግዳጅ ሥፍራዎች

በአገሬ ላይ፣ ጠላት፣ ቢነሣ፣ በጦር፣ አለቅነቲ፣ በታዘዝኩበት፣ ሰላ ወላውል፣ አዕክ፣ መጨረሻው፣ የደሜ፣ ጠብታ፣ ለእገሬና፣ ለንጉሠ፣ ነገሥቱ፣ ክብር፣ እዋጋለሁ፤ ይኸንኑም፣ ለመፈጸም፣ እግዚአብሔር፣ ረዳት፣ ይሁኑኝ።

በማለት በጽኑ ቃል ኪዳን የውትድርና ተግባራቸውን በምክትል ሙቶ አለቃነት የጀመሩት ብ/ጄኔራል ታሪኩ በገቡት ቃል ኪዳን መሠረት፣ በሰለጠኑበት ሙያና ባዳበሩት ልምድ፣ ለሚወዷት አገራቸው ኢትዮጵያ፣ በሀገሪቱ ልዩ ልዩ ሥፍራዎች በመዘዋወር አገልግለዋል።

በዚሁ መሠረት ከ1949 ጀምሮ በ2ኛ ክ/ጦር 8ኛ ብርጌድ በመቶ መሪነት፣ በትምህርት መኩንንነት እንዲሁም በ4.2 ሞርታር ምድብ አዛዥነት፣ በሰሜን ክፍለ ሀገራት አገልግሎት አበርክተዋል። በመቀጠልም በተጨማሪ የትምህርት ዕድል የአንድ ዓመት ወታደራዊ ዕውቀት አግኝተዋል።

ከሰሜን ወደ ምሥራቅ ግንባር ተቀይረውም ከ1953 ዓ.ም እስከ 1954 ዓ.ም ድረስ በ2ኛ ክፍለ ጦር በ6ኛ ብርጌድ ውስጥ የትምህርት መኩንን በመሆን የሙያ ስልጠናና ትምህርት በመስጠት የሠራዊቱን አባላት ችሎታና ክህሎት ከፍ በማድረግ እንዳስፈላጊነቱ አሰልጥነዋል።

በሻምበልነት ማዕረግ በቀብሪ ደሐር የአገልግሎት ዘመን
ከሻምበል እንዳለ አስፋው ጋር የተነሱት መታሰቢያ ፎቶ
ጥቅምት 23 ቀን 1959 ዓ.ም

በተጨማሪም ከ1954 እስከ 1955 ዓ.ም፣ በጦርነት ትርምስ ውስጥ ለነበረችው ኮንጎ የኢትዮጵያን ድጋፍና ትብብር ለማረጋገጥ ከዘመተው ሠራዊት ጋር በመረጃ መኩንንነት የኩንጎ ዘማች በመሆን በኩንጎ ውስጥ አገልግሎት ሰጥተው ተመልሰዋል።

ከዚያም መልስ፣ከ1955 እስከ 1956 ዓ.ም ድረስ፣በ2ኛ ክ/ጦር 6ኛ ብርጌድ፣ ሰሜን ክፍለ ሀገር በመመለስ፣ ከ1956 እስከ 1962 ዓ.ም በ3ኛ ክፍለ ጦር 9ኛ ብር ምሥራቅ ክፍለ ሀገርና በምድር ጦር 3ኛ መምሪያ አገልግለዋል።

ተጨማሪ የሙያ ስልጠና በገነት ጦር ት/ቤት ካገኙ በኋላ፣ በማዕከላዊ ክፍለ ሀገር አዲስ አበባ፣ መከላከያ ሚኒስቴር ውስጥ ከ1962 እስከ አብዮቱ ዋዜማ ተመድበው በመሥራት ላይ ቆይተዋል። በዚህም ወቅት በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ በማታወ የትምህርት ክፍለ ጊዜ የሕግ ትምህርት ይከታተሉ ነበር።

ብ/ጄኔራል ታሪኩ በአብዮቱ ፍንዳታ ወቅት አዲስ አበባ በመከላከያ ሚኒስቴር ውስጥ በመሥራት ላይ ነበሩ። በአብዮቱ ፍንዳታ ዋዜማና በተከሰተበት ወቅት ኩሎኔል ታሪኩ ያደረጉትን እንቅስቃሴ በተመለከተ፣ የሕግ ባለሙያው ኩሎኔል ታምራት ጎበዜ ስለ ብ/ጄኔራል ታሪኩ ተግባር ለሀገር መከላከያ ሚኒስቴር በጻፉት ማመልከቻ ላይ ከዚህ በታችው እንደተመለከተው ገልጾው ነበር።

«..... ከአብዮቱ ፍንዳታ ዋዜማ ጀምሮ አዲስ አበባ ውስጥ ጦሩን በማስተባበርና አብዮቱ እንዳይታፈን (ሊፍሉት) በማዘጋጀትና በመበተን ስለ ሰውጥ አስፈላጊነት ለሕዝቡ ለማስገንዘብ ጥረት አድርገዋል። «ከከተማም ውጭ ታጋይ ከሆኑ መሰሉቻቸው ጋር በመሰለፍ ሲታገሉ እንደነበርና ለዚህም የዓይን ምስክሮች ጓድ እንዳለ

ተሰማና ጓድ ጌታቸው ሺበሺ፣ እንዲሁም ጓድ ሙሉጌታ ሀጎስ ጭምር የሚያውቁት ነው።

በዚህም ጊዜ በምድር ጦር የዘመቻ ረዳት በመሆን የአዲስ አበባን ጥበቃ በሙሉ እየዞሩ ወቅቱን በመጠቀም ጥቃት እንዳይደርስ፣ ከምናልባት ዘራፊዎች አስጠብቀዋል፣ ጠብቀዋልም።» በማለት አብዮቱ መሠረት እንዲይዝ ለማድረግ ያደረጉትን ተግባር አብራርተዋል።

የአብዮቱ መከሰት እውን ከሆነና የእጼ ኃይለ ሥላሴ መንግሥት ከተነሳ በኋላ በነበረው ያልተረጋጋ ሁኔታ ውስጥ ልዩ ልዩ የፖለቲካ ዓላማ ያነገቡ ቡድኖች እንቅስቃሴ ታይቷል። ከዚህም በተጨማሪ ያ የሰውጥ ወቅት አመቺ ጊዜ የመሰላቸው ተቃዋሚ ኃይሎች በተለያዩ የአገሪቱ አቅጣጫዎች የኃይል ትንኮሳ ማድረግ ጀምረው ነበር። ያንን አሳሳቢ እንቅስቃሴ ለመሰበር ጊዜያዊ ወታደራዊ መንግሥት ኃይል የማሰባሰብና የማጠናከር እቅድ በማውጣት ጥሪውን ለሕዝቡ አቅርቧል። ይህንን የክተት ጥሪና በወቅቱ ኩሎኔል የነበሩት ታሪኩ ጻይ ስላደረጉት ወታደራዊ ተግባር ኩሎኔል ታምራት እንደሚከተለው ጽፈዋል።

«.....በ1969 ዓ.ም. አብዮታዊት ኢትዮጵያ በአራቱም ማዕዘን ውጥረት በነበረበት ጊዜ መላው የኢትዮጵያ ሕዝብ የዘመቻ ጥሪ ሲደረግለት፣ በወጣው ክራይቴሪያ መሠረት ተመርጠው፣ በአብዮታዊ መንግሥት ትእዛዝ የ4ኛ ሚሊሺያ ክፍለ ጦር አዛዥ በመሆን የሚሊሺያውን ክፍለ ጦር በታጠቅ ጦር ሰፈር አሰልጥነው፣ ወደ ሰሜን ጦር ግንባር በድጋሚ በመዝመት ከትግራይ ድንበር ጀምሮ 85 ኪሎ ሜትር ሙሉ ከተገንጣይ ወንበዴዎች ጋር ሠራዊታቸውን እየመሩ ተዋግተዋል። በዚህም የመጀመሪያው

ሚሊሺያ ባለድል እንዲሆን አብቅተዋል። ለብዙ ጊዜ እንደ ደሴት ተከቦ የነበረውን የ2ኛ ሻለቃ ጦርንም ነጻ በማውጣት አዲቀይህን በመያዝ የድል አብሳሪ ሆነዋል።» ብለዋል።

በእርግጥም በ1969 ዓ.ም አገራችን በአራቱም ማዕዘናት ውጥረት ውስጥ በነበረችበት ጊዜ መላው የኢትዮጵያ ሕዝብ እንዲንቀሳቀስ ሚያዝያ 4 ቀን 1969 ዓ.ም በወታደራዊው መንግሥት መሪ የክተት ዘመቻ ጥሪ ተደርጎለት ነበር። አገር ወዳዱ ዜጋም በዘመኑ ታጠቅ ጦር ሠፈር በተባለው በሥጋ ሜዳ ተከማችቶ እንደነበረ ታሪክ ያስታውሳል።

እኛም ሰፊና የተንጣለለው ይህ ታሪካዊ መስክ፣ ሥጋ ሜዳ የሚለውን ስያሜውን ያገኘው በአጼ ምኒሊክ ዘመን እንደሆነም ይነገራል። በዘመኑ አጼ ምኒሊክ ሠራዊታቸውን እንደ አባት በፍቅርና በአክብሮት ይንከባከቡ ስለነበረ፣ በመቶዎች የሚቆጠሩ ሠንጋዎችን እርደው ለሠራዊታቸው የጋበዙበትና የታረደው ሠንጋ ተበልቶ አላልቅ በማለቱ እሜዳው ላይ አድሮ፣ ጅብም በልቶ ሊጨርሰው ባለመቻሉና በማግስቱም ተትረፍርፎ በሜዳው ላይ በመታየቱ የተነሣ የተሰጠ ስያሜ ነበር።

በዚያ የ1969 ዓ.ም ጥሪ መሠረት፣ ከአዲስ አበባ በስተምዕራብ 20 ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ ወደምትገኘው ሥጋ ሜዳ ሕዝቡ ከኤርትራ በቀር፣ ከ13 ክፍለ ሀገራት ሕዝብ ከተለያዩ የሥራ ዘርፍ ማለትም፣ ከግብርና፣ ከፋብሪካ፣ ከልዩ ልዩ መንግሥታዊ የሥራ ዘርፎች፣ ከከተማ ነዋሪዎች በመውጣት ለሥልጠና ተከማቸዋል።

በወቅቱ ሥፍራው የተሟላ የቁሳቁስና የመጠለያነት ድርጅት ያልነበረውና በሂደት የተጠናከረ ነበር። የመጀመሪያው የሚሊሺያ ሠራዊት ከሀገሪቱ ሕዝቦች መካከል በተመረጡ ኢትዮጵያውያን በአጭር ጊዜ ውስጥ የተቋቋመና አገሩን ለመታደግ የተዘጋጀ ሠራዊት ነበር።

በዚያ የአጭር ጊዜ ዝግጅትና ስልጠና ከሰባ ሺህ በላይ የሚሊሺያ ሠራዊት ሀገሩን ሊታደግ ዝግጁ እንደተደረገ ይታወሳል። ሰኔ 19 ቀን 1967 ዓ.ም፣ ከሥጋ ሜዳ ወይም ታጠቅ ጦር ሠፈር ጀምሮ እስከ አዲስ አበባ አብዮት አደባባይ ድረስ ባልተቋረጠና በደመቀ ሰልፍ በመትመም፣

«ይህ ነው ምኞቴ እኔ በሕይወቴ ከራሴ በፊት ለኢትዮጵያ እናቴ»

በማለት በሙሉ ቁርጠኝነት ስሜት እየዘመረ ከሰሜንና ከምሥራቅ የተነሱትን ጠላቶች ለመከላከል ዝግጁነቱን ማሳየቱ ይታወሳል። በመቀጠልም ያ ሚሊሺያ ሠራዊት ከሐምሌ 7 ቀን 69 ዓ.ም ጀምሮ በሀገሪቱ ሦስት አቅጣጫዎች፣

- 1ኛ/ ወደ ሰሜን፣ ጅብሃንና ሻዕቢያን ለመውጋት፣
- 2ኛ/ ወደ ምሥራቅ፣ ወራሪዋን ለማሊያን ድል አድርጎ ለመመለስ፣
- 3ኛ/ ወደ ደቡብ፣ የሶሜሌን የወረራ ክንፍ ለመስበር፣ ዘመተ።

በምሥራቅ የተገኘውን ድል በሰሜን ለመድገም በተደረገው እቅድ ወቅት 2ኛ ነጻ እውጭ ሠራዊትን ለማቋቋም ታቅዶ ነበር። ያን ሠራዊት ለማዘጋጀትና ለማደራጀት ጀኔራል ታሪኩ በወታደራዊው መንግሥት ተመርጠዋል። ስለተሰጣቸው የማደራጀት ግዳጅ ኩሉኔል ታምራት ሲገልጹ፣

«.....ከዚያም በምሥራቅ የተገኘውን ድል በሰሜን ለመድገም ለሚደረገው ትግል 2ኛ ነጻ አውጪ ሠራዊትን እንዲያዘጋጁ፤ በአብዮታዊ መንግሥት በተሰጠው መመሪያና ትእዛዝ፤ በተለይ 6ኛ ነበልባል ክፍለ ጦርን በመቅጠር በአጭር ጊዜ አሰልጥነው ለማዝመት በተሰጣቸው ግዳጅ መሠረት፤ ጦር ቀጥረው፤ አሰልጥነው፤ እግዳጅ ላይ አውለዋል።

«በዚህም የትግራይ ክፍለ ሀገርን ፀጥታ ሙሉ በሙሉ አስከብረዋል። በመቀጠልም ሰውጊያ የተዘጋጀውን ጦር በመያዝ በከፍተኛ ፍልሚያ፤ ከእንጢጫ ጸረና፤ ደቀ መሀሪ፤ እያፀዱ በመሻገር አሥመራ መንገድን ከፍተዋል።

በዚህም ጊዜ ከአንዴም ሁለቱ ተመትተው በመቁሰል ስለ እናት አገራቸው ደማቸውን አፍሰዋል። ይሁንና በጥንካሬና በቆራጥነት የተሰጣቸውን ግዳጅ በአጥጋቢ ሁኔታ በመወጣት በዘመኑ ተስፋፍተው የነበሩትን አማጽያን ሰብረዋል።

«ቀጥሎም የአሥመራ ከረንን መንገድ ለማስከፈት በተደረገው የመጀመሪያ ፍልሚያ ለብዙ ጊዜ በጣላት ሥር የነበረችውን ከተማ «አንባ ደሮ»ን ነጻ አውጥተዋል።» በማለት ደረሰ ታሪክ የተሰጣቸውን ግዳጅና ኃላፊነት በተከታታይ መወጣታቸውን ገልጸዋል።

በደረሰ ታሪክ ይመራ የነበረው ሠራዊት በወንበዴዎች ተይዘው የነበሩ ከተሞችን ነጻ እያወጣና የተዘጉ መንገዶችን በማስከፈት ወደ ሰሜን ይገሰግስ በነበረበት ወቅት «ኢህአፓ» እና «ኢዲዬ» ከበስተጋላ በጎንደር ዙሪያ እንደገና ተጠናክረው ዓላማቸውን ከግብ ለማድረስ ይንቀሳቀሱ ነበር።

ያ የኢህአፓና የኢዲዬ የመጠናከር ሁኔታ መሰበር ስለነበረበት፤ የሠራዊቱ ከፍተኛ አዛዥ ብ/ጀኔራል ተስፋዬ ገብረኪዳን ኃይል ለመላክና ፀረ አብዮተኞችን ለመደምሰስ እቅድ ነድፍው ነበር። በዚያን ጊዜም እንደገና ወደ ጎንደር በመመለስ በመንቀሳቀስ ላይ የነበሩትን ፀረ አብዮት ኃይሎች እንዲያስወግዱ የተመረጡት ብ/ጀኔራል ታሪክ ነበሩ። ይህን ግዳጅ በተመለከተ ኩሎኔል ታምራት በጸፉት መግለጫ ላይ፤

«..... ከዚያም በጋላ ደረሰ ታሪክ ከጎድ ብ/ጀኔራል ተስፋዬ ገብረኪዳን ዘንድ ቀርበው፤ ጎንደር በ5 ኪሎ ሜትር ዙሪያ ተከባ በውጥረት ውስጥ ስለሆነችና፤ እንዲሁም የተሰነይ አካባቢ የፀጥታ ችግር መቃወስ ሁኔታ ተገልጸላቸው ፀጥታው በአስቸኳይ እንዲስተካከል ዘመቻውን እንዲያፋጥኑ ታዘዙ።

«በዚያን ጊዜ የ7ኛ ክፍለ ጦር አዛዥ የነበሩት ጄ/ታሪክ በክፍለ ሀገሩ በእንቅስቃሴ ላይ የነበሩትን ፀረ አብዮተኞች ኢህአፓና ኢዲዬ የተባሉትን ድርጅቶች እስከ መጨረሻው አጥፍተዋል።» በማለት ደረሰ ታሪክ በፈቃደኝነትና በልቦና ሙሉነት የተቀበሉትን ግዳጅ በአግባቡ በመወጣት ጎንደርን ከከበባና ከስጋት ነጻ እንድትሆን ተሰነይም ሰላም እንድታገኝ ከሠራዊታቸው ጋር የድርሻቸውን ተጋድሎ እንዳደረጉና ውጤት እንዳስመዘገቡ የተረጋገጠ መሆኑን የሕግ ባለሙያው ኩሎኔል ታምራት ጎበዜ በጽሑፋቸው ላይ ገልጸዋል።

የጥረግ ዘመቻ

የኢትዮጵያ ሕዝብ ልጆች፤ ስለ አገር እንድንትና ሉአላዊነት መስዋዕትነት ለመክፈል በሙሉ ፈቃድ ከሁሉም በላይ ክቡር

የሆነውን ሕይወታቸውን እንኳን ሳይሰስቱ ለመስጠት የወሰኑበትና የሰጡበት ጦርነት መቋጫ አጥቶ ሲፍምና ሲዳፈን የረዥም ዓመታት ዕድሜ አስቆጥሯል።

ዓላማ ሰንቆ፣ ስልቱን አደራጅቶ፣ የደጀን ረቂቅ መረቡን ዘርግቶ የተነሳ ጠላት ቀርቶ አላግባብ የረገጡት ድንጋይ እንኳን ገልብጦ እንደሚጥል መረዳት ተገቢ ነበር። የደርግ መንግሥት ሽፍታ እያለ ሲጠራቸው የነበሩትና አንድም ሁለትም ሆነው ሲፋለሙ የነበሩት ጀብህና ሻዕቢያ በተለያዩ አቅጣጫዎች ውጥረት መፍጠራቸው እየተጠናከረ ሄደ። ያንንም ችግር በማያዳግም ሁኔታ ለመቅረፍ እንዲቻል ከባድ የትግል ዓላማና ስልት ታቀደ።

ለዚሁም ተግባር ሂደት ግንቦት 7 ቀን 1970 ዓ.ም ብሔራዊ ዘመቻ መምሪያ መቀሌ ላይ ተቋቋመ። የተቋቋመው ብሔራዊ አብዮታዊ ዘመቻ ቀዳሚ መምሪያ፣ የ«ጥረግ ዘመቻ» ን የውጊያ እቅድ አወጣ። የዘመቻው ትኩረት በኤርትራ ምድር መሠረት የጣሉትንና ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጠነከሩ የመጡትን ሻዕቢያንና ጀብህን ለመጥረግ ነበር። በትግራይ ውስጥ ሥር እየሰደዱ ለሄዱትና ከጊዜ ወደ ጊዜ ለጉለበቱት የ«ተህት» ቡድኖች መንግሥት ብዙም ትኩረትና ቦታ አልሰጠም።

መቶ አስቃ ታደሰ ቴሌ በ«አናብስት አገር» መጽሐፋቸው ገጽ 278 ላይ እንዳስነበቡ እኒያን ቡድኖች «ሽፍታ» በሚል ግምት መንግሥት ንቋቸው እንደነበረ ገልጸዋል።

«ሠርዶን ሥር ሳይሰድ» በሚለው የቅድመ ጥንቃቄ ብሂል መሠረት ጽዳት ከቅርቡ ጀምሮ ወደ ሩቁ ማነጣጠር አለበትና ማጽዳቱ ከትግራይ መጀመር አለበት ያሉ የበሰለ ግምት የነበራቸው የጦር

መሪዎች በወቅቱ ሀሳባቸውን ሰንዝረው ነበር። ከነዚህም መካከል ደኔራል ታሪክ አንዱ ነበሩ።

ይሁንና ዘመቻው በቅድሚያ በኤርትራ ምድር ላይ መደረግ አለበት የሚለው የመንግሥት ውሳኔ አይሉ «ጥረግ ዘመቻ» ከሰኔ መጀመሪያ እስከ ነሐሴ መጨረሻ ድረስ እንዲከናወንም ታቀደ።

በዚያው ወቅት ግን ትግራይ ውስጥ የተቋቋመውና የደርግ መንግሥት የናቀው የ«ተሐት» አማጺያን እንቅስቃሴና አቅም ከማይናቅ ደረጃ ላይ እየደረሰ ነበር። ይሁን እንጂ በአስር ቀናት አሰሳና ዘመቻ የሚደመሰሉ፣ ሥር የለሽ ሽፍቶች በሚል ግምት መንግሥት ቡድኑን ንቆት ዋነኛ ትኩረቱን በኤርትራ ጉዳይ ላይ አደረገ። ለዘመቻው መሳካትም ሰባት ግብረ ኃይሎች ተቋቋሙ።

ግብረ ኃይሎችም፡

- 1 501ኛ ግብረ ኃይል፣ በ3ኛና በ7ኛ ክፍለ ጦር ጎንደር ላይ ተቋቋመ።
- 2 502ኛ ግብረ ኃይል፣ በአዲስ ኃይል ሽሬ ላይ ተቋቋመ።
- 3 503ኛ ግብረ ኃይል፣ በ6ኛና በ16ኛ ክፍለ ጦሮች አንድነት አዲግራት ላይ ተቋቋመ።
- 4 504ኛ ግብረ ኃይል፣ በአዲስ ኃይል መቀሌ ላይ ተቋቋመ።
- 5 505ኛ ግብረ ኃይል፣ በ15ኛ ክፍለ ጦር ምፅዋ ላይ ተቋቋመ።
- 6 506ኛ ግብረ ኃይል፣ በ2ኛ ክፍለ ጦር አሥመራ ላይ ተቋቋመ።

7 507ኛ ግብረ ኃይል፣ 16ኛ እግረኛ ብርሃኑ እና የ73ኛ ሚሊሺያ ብርሃኑ አንድነት ኤርትራ ባሬንቱ ላይ ተቋቋመ።

ዘመቻ ጅግሣ

በብሔራዊ አብዮታዊ ዘመቻ ቀዳሚ መምሪያ፣ የ«ጥረግ ዘመቻ ዕቅድ ሥር በጎንደር የተቋቋመው 501ኛ ግብረ ኃይል በደኔራ ታሪክ ሲመራ የነበረው የ3ኛ እና የ7ኛ ክፍለ ጦር ኃይል ዘመቻ ሂደት ነበር። ይህ የዘመቻ ሂደት «ዘመቻ ጅግሣ» የሚል ስያሜ ይዞ ነበር።

የግብረ ኃይሉ እንቅስቃሴ፣ ከጎንደር እስከ ሁመራ ያለውን በኢህአፓና በኢዲዩ የተዘጋውን መንገድ ማስለቀቅና ከዚያም ወደ ኤርትራ መሻገር ነበር።

በዚህ መሠረት በደኔራ ታሪክ የተመራው የ501ኛ ግብረ ኃይል፣ ከሰኔ 7/70 ዓ.ም ጀምሮ ከኢድሕና ከኢሕአፓ ጋር ተዋግቶ ድል በማድረግ ሰኔ 9/70 ዓ.ም ሁመራን ተቆጣጠረ።

ወደ ኤርትራ ባነጣጠረው እቅዱም መሠረት ግብረ ኃይሉ ሰኔ 10/70 ዓ.ም ሲነቃነቅ፣ የመረብን ወንዝ ድልድይ በሙሉ ፈርሶ አገኘው። እንቅስቃሴውን ለማጨናገፍ ድልድዩን ያፈረሰው «ጀብሃ» ነበር።

በከፍተኛ ርብርብና ወገናዊ ስሜት ሠራዊቱ ከባለሙያዎች ጋር ተባብሮ ተገጣጣሚ ድልድይ በመሥራት እንደገና ለአገልግሎት ብቁ አደረገው። ብ/ጀ ተስፋዩ ገ/ኪዳንም በሥፍራው ተገኝተው መረቁት።

501ኛ ግብረ ኃይል የተነሣበትን ዓላማ ከግብ ለማድረስ፣ በቁርጠኝነት ወደፊት ገፋ። በእምሃጀር በኩል ወደ ተሰነይ ለመዝለቅ የአስራ አንድ ቀናት ከባድ ውጊያ ከጀብሃ ጋር አድርጎ በድል አድራጊነት የተሰነይን ከተማ ተቆጣጠረ። ከዚያም በመገስገስ ባሬንቱን ተቆጣጠረ።

ከዚህም በተጨማሪ፣ በሌላ ግዳጅ፣ ደኔራ ታሪክ የ503ኛን ንዑስ ግብረ ኃይል «ሰ» ን በመምራት በሴሮ በኩል ወደ ጸረና እንዲሻገሩ ትዕዛዝ ተሰጣቸው። በዚህ መሠረት ጦሩን እየመሩ ከግባቸው ለመድረስ ሲገሰግሱ «ገርሁ ሠናይ» ላይ ጦሩን ተቀናቃኝ ኃይል ገጥሞት እጅግ ከባድ ውጊያ ተደረገ። ከፍተኛ መስዋዕትነት ተከፍሎም ጠላትን በመደምሰስ ሠራዊቱ ባለ ድል በመሆን ጸረናን ሐምሌ 20/70 ዓ.ም ተቆጣጠረ።

ግብረ ኃይሉ ፍልሚያውን በመቀጠል ከጸረና ተነስቶ ደቀ መሀሪ እስኪደርስ ድረስ በስልክ ከበላይም ሆነ ከሌሎች ክፍሎች አመራሩ ግንኙነት አላደረገም። በሂደት እንደታየው በስልክ ይደረግ የነበረውን ግንኙነት በመጥለፍ ጠላትና በጦሩ ውስጥ የነበሩ ባንዳዎች የወገንን ጦር ሲያጠቁበት እንደነበር ግንዛቤ ውስጥ በማስገባት የዚያ የተፋፋመ እንቅስቃሴና ግስጋሴ ሳይነገር ቀጠለ።

ይህ የተደረገበት ሌላው ምክንያት እንደተለመደው፣ «ጉዞው ይገታ..... አፈግፍጉ..... ታገሱ.....» በሚሉ ትእዛዞችና ሰንካላ ምክንያቶች፣ የጦሩ ግስጋሴ ከላይ በሚወርድ ትእዛዝ እንዳይገታና የሠራዊቱ የናረ ስሜት እንዳይካሄድ በሚል፣ ከአሥመራ ጋር የነበረውን የራዲዮ ግንኙነት ተቋርጦ ነበር። ይህ ውሳኔ ለወንበዴዎቹና ለሽውር ደጋፊዎቻቸው የጦሩን የእንቅስቃሴ አቅጣጫና ምስጢር እንዳያገኙ በማድረግ ሳያስከፋቸው አልቀረም።

በዚህ ሁኔታ ጦሩ ሐምሌ 21/70 ዓ.ም ግስጋሴውን ቀጥሎ ሠርዳን በማለፍ፣ በርካታ ትናንሽ ከተሞችን በማጽዳት ሐምሌ 23/70 ዓ.ም ደቀ መሐሪ ከተማን ነፃ አወጣ። ድል ያደረገው ጦር ደቀመሐሪ እንደ ደረሰም ከአሥመራ ጋር የፊዲዮ ግንኙነቱን ቀጠለ።

በዚህ ጊዜ የዘመቻ መምሪያው መኮንን ብ/ጄ ገብረ ክርስቶስ ቡሊ ወደ ደቀመሐሪ ገስግሰው በመምጣት ጦሩን በድል አድራጊነት ይዘው ከገቡት ጀኔራል ታሪኩ ጋር፣.....ስለምን የፊዲዮ ግንኙነት ተቋረጠ፣ በሚል ቁጭትና ቁጣ ፀብ ፈጥረው ከአዛዥነታቸው አገዷቸው። በሳቸውም ምትክ ኮ/ል እስጢፋኖስንና ኮ/ል ሰይፉ ወልዴን በማከታተል በመሾም በአዛዥነት እንዲሠሩ በመመደብ ጦሩ ዘመቻውን ወደ ምዕዋ እንዲቀጥል አዘዙ።

በአዲስ አዛዥ የተመራው ጦር ዘመቻውን ቀጥሎ አልጌና ሲደርስ በብ/ጄ ገብረ ክርስቶስ የተሳሳተ ትዕዛዝና አመራር የተነሳ ከፍተኛ ውድቀት ደረሰበት። አሳዛኝና ከንቱ የሕይወት መስዋዕትነትም በሠራዊቱና በመሪዎቹ ላይ ደረሰ።

በዚህ መሠረት የዋናውን ግብረ ኃይል አዛዥ ኮ/ል ካሣ ገብረ ማርያምን ጨምሮ 26 ወጣት መኩንኖች በጠላት ተመትተው ወደቁ።

ይህና ይህን መሰል የተሳሳቱ አመራሮች በዚያ የእርስ በርስ የውጊያ ታሪክ ውስጥ ድርብ ሚና ሲጫወቱ የነበሩ የወገን ባንዶች ለመኖራቸው በዋቢነት ይጠቀሳል። በወገን ጦር ላይ ከፍተኛ ጉዳት ሲደርስ የኖረውም ምስጢር እያቀበሉ አጋልጠው በሰጡ ከፍተኛ የጦር መሪዎች፣ ወይም ጠላት ሊጠቀምበት የሚችለውን የስልክ ወይም የቴሌግራም ግንኙነት ያለ ጥንቃቄ በመጠቀማቸው ከፍተኛ በመፍጠራቸው ጭምር እንደነበርም ውሎ አድሮ ታሪክ ይፋ አድርጎታል።

እንደ ምሳሌ ለመጥቀስ፣ በጀኔራል ታሪኩ የጦር መሪነት በታላቅ ፍልሚያ በ503ኛ «ሰ» ግብረ ኃይል ሠራዊት መስዋዕትነት ነጻ ወጥታ የነበረችውን ደቀ መሐሪን ሰኔ 26/69 ዓ.ም ጀብሃ እና ሻዕቢያ ተቀናጅተው አቆርዳትና ባሬንቱ ላይ ውጊያ ከፍተው መልሰው ለመያዝ የወሰደባቸው ጊዜ 15 ደቂቃዎች ብቻ ነበር። ይህም የሆነው ብ/ጄ ገብረክርስቶስ ቡሊ መሠረታዊ ምክንያታቸው ምን እንደነበር ባልታወቀበት ሁኔታ ጀኔራል ታሪኩን ከአዛዥነት በማንሳታቸው ነበር።

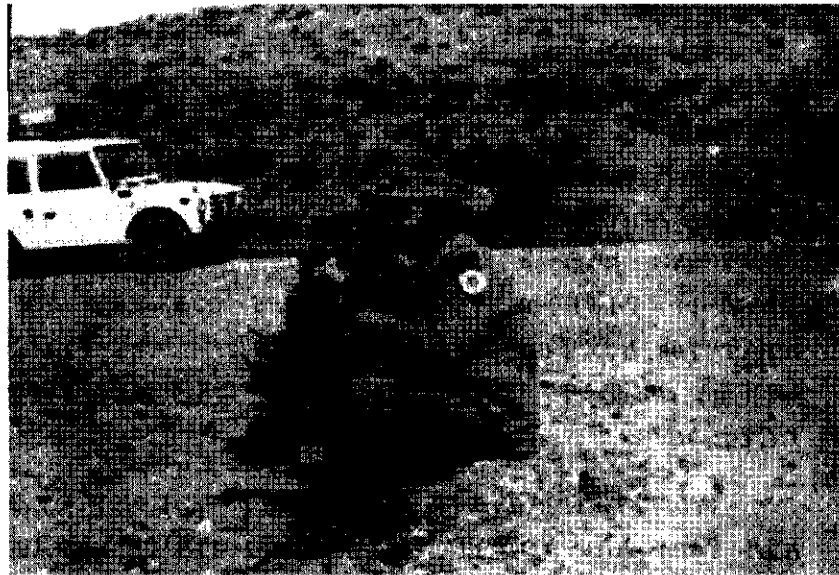
ይህ ሁኔታ በጥልቀት ሲገመገም የወገን ሠራዊት መሪዎች የሆኑ፣ ወታደራዊው መንግሥት ክብርና ሥልጣን ያሸከማቸው ነገር ግን የጠላት ወገን የሚጠቀምበትን ሁኔታ ያመቻቹና የኢትዮጵያን ሠራዊት አሳልፈው እየሰጡ ያስመቱ የነበሩ ሰዎች እንደነበሩ ያረጋግጣል። ከላይ እንደተጠቀሰው ከፍተኛ የመስዋዕትነት ዋጋ ተከፍሎባት የተያዘችው የደቀመሐሪ ከተማ በ15 ደቂቃ ጦርነት ከጠላት እጅ እንድትወድቅ የተደረገበት ሴራ ድርብ ሚና የነበራቸው አዛዦች ሠራዊቱን በግፍ ለእሳት እንደማገዱት የሚያመለክት ድርጊት ነው።

የወገን ጦር ለሽንፈትና ለመስዋዕትነት እንዲጋለጥ ካደረጉት አንዱ የመቶ አለቃ ነጋሽ ዘርጋው ነበር። ይህ ባንዳ የኢሕአፖ አባል እንደነበረና ከዚያ ጉዳት በኋላ ወዴት እንደተሠወረ አለመታወቁ ቆይቶ ተረጋግጧል።

በ1970 ዓ.ም በተደረገው በጥረግ ዘመቻ ሥር ስለተደረገው መጠነ ሰፊ ወታደራዊ አደረጃጀትና እንቅስቃሴ እንዲሁም ከጎንደር ስለተነሣው «ዘመቻ ጅግሣ» መራራ ፍልሚያና ጀብዱ፣ ስለታየው ጀግንነትና ስለከተከፈለበት መስዋዕትነት፣ ከላይ በአጭሩ የተገለፀው ታሪክ የሙያው ባለቤቶች በነበሩና ጸሂፊው ውስጥ በተሳተፉት በሻምበል ተስፋዬ ርስቴና በመቶ አለቃ ታደሰ ቴሌ የተጻፉት «ምስክርነት

በባለሥልጣናቱ አንደበት» እና «የአናብስት ምድር» መጻሕፍት በስፋት ያብራሩታል።

በዚያ ታላቅ መስዋዕትነት በተከፈለበት ዘመቻና ፍልሚያ ውስጥ ጅራል ታሪኩ ሁለት ጊዜ ቆስለው ስለ እናት አገራቸው ሕልውና፣ ስለሙያቸው ክብር፣ ስለ ወገናቸው ፍቅር ደማቸውን አፍለዋል።

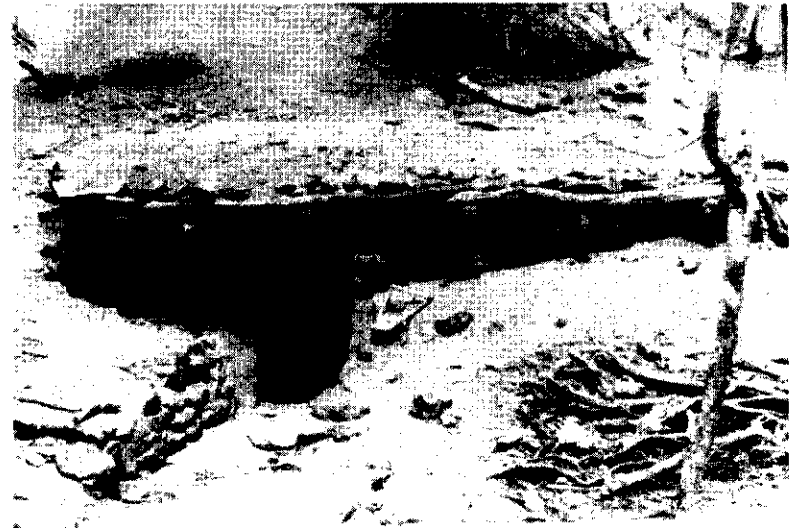
ከትግራይ ጀምሮ ተይዘው የነበሩትን ሥፍራዎች 2ኛው ነፃ አውጪ ሠራዊት ነፃ ለማውጣት በአንቅስቃሴ ላይ

ታንኮችና ቢቲ አሮች በሚጓጓዙበት ወቅት አንድ ታንክ እንጢራ ላይ ተበላሽቶ እስኪጠገን ድረስ፣

ኩሎኔል ታሪኩና ሻምበል ተፈራ

እንዲሁም ስንቅ የተጫነችው መኪና

በቆይታ ላይ እንደነበሩ ከላይ የሚታየው ፎቶግራፍ ያስረዳል።

በ4ኛ ሚሊሺያ ክፍለ ጦር በ2ኛው ነፃ አውጪ የኢትዮጵያ ሠራዊት ትግራይ ውስጥ የተደመሰሰ የጠላት ምሽጎች

በ1971 ዓ.ም በጎንደር ክ/ሀገር፤

ወገራ አውራጃ፤ ወልቃይት ጠገዴ ውስጥ በመዘዋወር
ጄኔራል ታሪኩ ስለ ሰላምና መረጋጋት ቅስቀሳ በማድረግ ላይ፤

ምዕራፍ ፬

የሥራ ውጤት ምዘናና ምስጋና

1ኛ በጄኔራል ታሪኩ በ4ኛ ሻለቃ አዛዥነታቸው ዘመን ለሠራዊቱ የሙያ ብቃትና የሥራ ምቹት በማሰብ ባደረጉት ወታደራዊ ጥናትና ክትትል፤ አመቺ የሆነ የጥይት መያዣ ትጥቅ በማዘጋጀት በሥራ ላይ እንዲውል አድርገው ነበር። በዚህም ተግባር በወቅቱ የ2ኛ ክፍለ ጦር አዛዥ ከነበሩት የበላይ አለቃቸው እጅ የምስጋናና የምስክር ወረቀት አግኝተዋል።

2ኛ በ1962 ዓ.ም ለቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ጦር ት/ቤት የትርጉም ሥራ አገልግሎት እንዲያበረክቱ ተመርጠው ለሦስት ወራት በእንግሊዝኛ ቋንቋ የተዘጋጁትን ማስተማሪያ መጻሕፍት በመተርጎም ሥራውን በሚገባ አከናውነዋል።

ለዚህም በቁጥር 1/18/42/1822/20 ጥር 28 ቀን 62 ዓ.ም የጦር ት/ቤቱ የአድናቆትና የምስጋና ደብዳቤ ጽፎላቸው ከግል ማጎደራቸው ጋር ተያይዟል። የደብዳቤውም ይዘት ከዚህ በታች በሚታየው ቅጽ ላይ ይነበባል።

በ1971 ዓ.ም በጎንደር ክ/ሀገር፣
ወገራ አውራጃ፣ወልቃይት ጠገዴ ውስጥ በመዘዋወር
ጄኔራል ታሪኩ ስለ ሰላምና መረጋጋት ቅስቀሳ በማድረግ ላይ፣

በጥቅምት 1962 ዓ.ም. እስከ 1963 ዓ.ም. በተመደቡበት የምድር ጦር 3ኛ መምሪያ ውስጥ የሙያ ግዳጃቸውን በተወጡበት ጊዜ ጀኔራል ታሪኩ ስለ አሳዩት ሥነ ሥርዓትና ውጤታማ ተግባር የካቲት 24 ቀን 1964 ዓ.ም የምድር ጦር አካሄድ በጸፉት የምስጋና ሪፖርት ከዚህ በታች እንደሚመለከተው አድናቆታቸውን ገልጸውታል።

3ኛ ከ1962 ዓ.ም. እስከ 1963 ዓ.ም. በተመደቡበት የምድር ጦር 3ኛ መምሪያ ውስጥ የሙያ ግዳጃቸውን በተወጡበት ጊዜ ጀኔራል ታሪኩ ስለ አሳዩት ሥነ ሥርዓትና ውጤታማ ተግባር የካቲት 24 ቀን 1964 ዓ.ም የምድር ጦር አካሄድ በጸፉት የምስጋና ሪፖርት ከዚህ በታች እንደሚመለከተው አድናቆታቸውን ገልጸውታል።

2 =

የግልጽ ስም የገጽ

የሰነድ ቁጥር

ሀ. ሰነድ/5/62 ክፍል: 30/4/63 ዓ.ም. ያልፈጸመ፡

1. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
2. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
3. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
4. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
5. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
6. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
7. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
8. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
9. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
10. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
11. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
12. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
13. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
14. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
15. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
16. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
17. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
18. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
19. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
20. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
21. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
22. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
23. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
24. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
25. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
26. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
27. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
28. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
29. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
30. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
31. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
32. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
33. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
34. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
35. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
36. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
37. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
38. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
39. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
40. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
41. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
42. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
43. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
44. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
45. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
46. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
47. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
48. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
49. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
50. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
51. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
52. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
53. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
54. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
55. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
56. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
57. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
58. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
59. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
60. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
61. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
62. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
63. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
64. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
65. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
66. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
67. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
68. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
69. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
70. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
71. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
72. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
73. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
74. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
75. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
76. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
77. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
78. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
79. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
80. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
81. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
82. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
83. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
84. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
85. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
86. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
87. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
88. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
89. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
90. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
91. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
92. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
93. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
94. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
95. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
96. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
97. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
98. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
99. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ
100. የግልጽ ስም አዲስ ስም ገጽ

ከላይ በቅጂ የተመለከተው ደብዳቤ ለንባብ ያመች ዘንድ እንደገና ተጽፏል።

የ501ኛ ግብረ ኃይል አዛዥ የነበሩት ብ/ጄኔራል ረጋሣ ጂማ በነበራቸው የአለቅነትና የሥራ ግንኙነት መሠረት «በጣም አስቸኳይ» የሚል ማሳሰቢያ የታተመበትን በቁጥር 1/501/42/1678 ጥቅምት 28 ቀን 1973 ከጎበረተሰብአዊት ኢትዮጵያ ጊዜያዊ ወታደራዊ መንግሥት የ501ኛ ግብረ ኃይል መምሪያ የተጻፈ ደብዳቤ ለብ/ጄኔራል ታሪክ እንዲደርሳቸው አድርገው ነበር።

በዚያን ጊዜ ጄኔራል ታሪክ በኩሎኔልነት ማዕረግ ጎንደር ይገኝ ለነበረው የ7ኛ ክፍለ ጦር አዛዥ ነበሩ። በ501 ግብር ኃይል ሥር በተደራጀው በዚህ ክፍለ ጦር ውስጥና በየግዳጅ መስኩ ጄኔራል ታሪክ ስለ አሳዩት ወታደራዊ ትጋትና ተጨባጭ ውጤት እንዲሁም ስለከፈሉት መስዋዕትነት ትኩረት ያደረገው ደብዳቤ ከዚህ በታች የሚታየው ይዘት ነበረው።

ቁጥር 1/501/42/6214
የካቲት 13 ቀን 1972 ዓ.ም

ለኩሎኔል ታሪክ ዓይኔ
የ7ኛ እግረኛ ክፍለ ጦር አዛዥ
ጎንደር፤

ጉዳዩ፤ የሥራ ውጤት ምስጋና፤

ከ1971 ዓ.ም. ጀምሮ 7ኛ እግረኛ ክፍለ ጦር በምናካሂደው አብዮት ውስጥ ከፍተኛ የሥራ ውጤትና እድገት እያሳየ ነው። ይኸውም ውጤት ሊታይ የቻለው በእርስዎ ብልህ አመራርና ግዳጅን

በዘዴና በትእግስት የመወጣት፤ ከበላይም ሆነ ከበታች ጋር ተባብሮ የመሥራት ችሎታ መሆኑን በቅርብዎ እየተገኘሁ አረጋግጫለሁ።

በጎንደር ክፍለ ሀገር የነበሩትን ፀረ አብዮትና ፀረ አንድነት ኃይሎችን በየምዕራፉ በመደምሰስ፤ በክፍለ ሀገሩ ውስጥ ሰላም ሰፍኖ የብሔራዊ የምርት ዘመቻ ኘሮግራም ያላንዳች እንቅፋት እንዲካሄድ አድርገዋል። ወደፊትም ኘሮግራሙ እንዳይደናቀፍ እቅድ በማውጣት አብዮታዊውን ሠራዊትና ሕዝባዊ ሠራዊቱን በአንድነት እያስተባበሩ የነፍስ ወከፍና ስልታዊ ትምህርት ሲሰጥ ተመልክቻለሁ።

በክፍለ ጦርዎ ውስጥ የኢኮኖሚ፤ የፖለቲካና የሶሻል እንቅስቃሴ በከፍተኛ ደረጃ እየታየ ነው። የሠራዊቱ ክብረ ሕሊናና ሥነ ሥርዓት ከሚያስደስት ደረጃ ላይ ደርሷል። ይኸውም የእርስዎና በእርስዎ በሚታዘዘው ሠራዊት የሥራ ውጤት ስለሆነ፤ እንኳን ደስ አላችሁ።

ለወደፊቱም፤ ከዚህ የበለጠ ውጤት እንደምናይ በማመን፤ ከዚህ በፊት ክፍለ ጦሩ ካስገኛቸው ድሎችና ከፍተኛ ውጤቶች በተጨማሪ የሰሜን ዕዝ ምክትል አዛዥ የክፍለ ጦሩን መምሪያ በጎበኙበት ጊዜ፤ የክፍለ ጦሩና የክፍለ ሀገሩ ሕዝባዊ ሠራዊት የአለሳ እቅድና ዝግጅት መግለጫ፤ ክልብ ያስደስተኝ መሆኑን እየገለጽኩልዎት አሁንም ወደፊት እላለሁ።

የኢ.ሠ.ፓ.አ.ኩ ተልዕኮ ይሣካል !!!
በመራራው ትግላችን እናሸንፋለን !!!

ፊርማ

ብ/ጄኔራል ረጋሣ ጂማ መ/2071

የ501 ግብረ ኃይል አዛዥ

ግልባጭ፤ ለሰሜን ዕዝ መምሪያ፤

ለምድር ጦር ጠቅላይ መምሪያ

ለአገር መከላከያ ሚኒስቴር፤ በያሉበት፤

2ኛው የብ/ጄ ረጋሣ ጂማ የምስጋናና

የምስክርነት ደብዳቤ፤

ብ/ጄኔራል ረጋሣ ጂማ፤ በ1973 ዓ.ም ከ501ኛ ግብረ ኃይል አዛዥነት ወደ ሌላ ዕዝ በተዛወሩበት ጊዜም የሚከተለውን ምስክርነት ጥቅምት 28 ቀን 1973 ዓ.ም በቁጥር 1/501/42፣1678፤ አድራሻው ለሰሜን ዕዝ ዋና አዛዥ፤ አሥመራ እና በግልባጭ ለምድር ጦር ጠቅላይ መምሪያ፤ ለሀገር መከላከያ ሚኒስቴር በያሉበት፤ በተጻፈ ደብዳቤ ገልጸዋል።

የደብዳቤ ፍሬ ሀሳብ የሚከተለው ነበር።

«.....አንድ አዛዥ ካንድ የኃላፊነት ዕዝ ወደ ሌላው ዕዝ በሚዛወርበት ጊዜ፤ ከበታቹ በሥራ ይረዱት ለነበሩት ሁሉ፤ እንደየሥራ ችሎታቸው፤ ታታሪነታቸው መመስከር ተግባርና ግዴታ መሆኑ ቢታወቅም፤ ለንድ ከሎኔል ታሪኩ ዓይኔ የምስጠው ምስክርነት በጽሑፍ ለማድረግ ያህል እንጂ፤ የመኩንኑ የሥራ ችሎታና ባህሪ ለማንም ቁልጭ ብሎ የሚታይ ሲሆን፤ ለአብዮታቸውና ለእናት አገራቸው ሌትና ቀን ለሚያደርጉት ታታሪነትና ትግል፤ ለክብረ ሀሊናቸው ተገቢ ሥፍራና ዕድገት እንዲያገኙ ይረዳ ዘንድ ለበላይ አካል ለማቅረብ ያህል ነው።» በሚል አንቀጽ የጀመረው ደብዳቤያቸው ወረድ ብሎ፤

«..... የ7ኛ ክ/ጦር አዛዥነትን ተረክበው ሥራ ከጀመሩበት ቀን አንስቶ እኔ እስከተዛወርኩበት ድረስ በከፍተኛ ታታሪነት የፈፀሟቸውን አብዮታዊ ግዳጆች ከዚህ በታች አስቀምጫለሁ።»

በሚል መግለጫ ጄኔራል ታሪኩ የፈፀሟቸውን ግዳጆች እንደሚከተለው ዘርዝረዋል።

1ኛ በጋሽና ሰቲት አውራጃ በተሰነይ አውራጃ የክ/ጦሩ ግንባር ቀዳሚ መምሪያ በማቋቋም ከተማይቱ ተመልሳ በወንበዴ እንዳትደፈር በማድረግ የማይበገር መከላከያ መስርተዋል።

2ኛ ከተሰነይ ሰሜን ምሥራቅ ከ40 እስከ 60 ኪሎሜትር የታቀደ አሰሳ እየመሩና እያስተባበሩ ወረዳውን ነፃ አውጥተው ፀረ አብዮተኞች ወደ አብዮቱ ካምፕ እንዲመለሱ በማድረግ በርካታ የጦር መሣሪያዎችን አስገብተዋል።

3ኛ ከሁመራ እስከ ተሰነይ የተዘጋውን መንገድ በማስከፈት የጦሩ ቀለብ በየብስ መጓጓዣ እንዲቀርብ አድርገዋል፤

4ኛ በኢትዮጵያና በሱዳን ድንበር የተደራጀ እርሻ በማካሄድ ላይ የነበረውን «ኢዲዩ»ን በአንድ ብርጌድ ጦር በመደምሰስ በርካታ መሣሪያና 15000 ኩንታል ሰብል በመማረክ ለመንግሥት ገቢ አድርገዋል።

5ኛ «ኢዲዩ» በአርማጭሆ ወረዳ መሽጉ የጎንደር ሁመራን መንገድ ዘግቶ የፈጠረውን ችግር በማስወገድ መንግሥት በከፍተኛ ወጪ በሁመራ በማካሄድ ላይ ያለውን የእርሻ ልማት ፕሮግራም እንደታቀደው እንዲራመድ አድርገዋል።

6ኛ በወገራ አውራጃ በወልቃይት ጠገዴ፤ በቃብቲያና በአዲረመጽ ከተሞች የነበሩትን የኢህአፖና የሕወሓት ወንበዴዎች በተደጋገመ አሰሳ በማሳደድ ሕዝቡ ከፀረ አብዮት ኃይሎች አፈናና ግድያ እንዲላቀቅ ራሱን በራሱ ለማስተዳደር እንዲችል አብቅተውታል።

- 7 በጭልጋ አውራጃ፣ በደልጊ፣ በቋራ፣ በማንበረ ሥላሴ ገዳም እንዲሁም በጫቋ አዳኝ ቀበሌዎች በታቀደ አሰሳ የኢህአፓን ወንበዴዎች ተከታትለው በመደምሰስ ከጉንደር እስከ መተማ ያለው መንገድ ተገቢ አገልግሎት እንዲሰጥ አድርገዋል።
- 8 በሊቦና በደብረ ታቦር አውራጃዎች ተመሳሳይ የታቀደ አሰሳ በመምራት ፀረ ሰላም ወንበዴዎችን በመስበር ከ700 እስከ 800 የሚደርሱ ፋኖዎችን ከነመሣሪያቸው በመያዝ ራሳቸውን አስተካክለው ወደ ሰላማዊ ኑሮ እንዲገቡ አድርገዋል።
- 9 በሰሜን አውራጃ፣ በማይ ፀምሪ፣ በዲማሰቆጣ፣ በሰሜን ተራራዎች ውስጥ የመሬቱን ተፈጥሮ ተገን በማድረግ ያስቸ ግሩ የነበሩትን ፀረ አብዮት ኃይሎች በተደጋጋሚ እቅድ እያወጡ ዘልቀው በመግባት ወንበዴዎቹ ተስፋ እንዲቆርጡና የአብዮታዊውን ብርታትና ጀግንነት እንዲያምኑበት አድርገዋል።
- 10 አብዮታዊው መንግሥት ቀዩን ትርኢት በድል ከተወጣ በኋላ አረንጓዴ ትርኢት ማካሄድ በአቀደበት ጊዜ፣ በወገራ አውራጃ፣ በሁመራ ወረዳ የታቀደ የመንግሥት እርሻ ልማት ተጀምሯል። ኘሮግራሙ ያለ አንዳች እንቅፋት እንዲካሄድ ከጎንደር ሁመራ 250 ኪሎ ሜትር መንገድ አብዮታዊው ሠራዊት ሌት ተቀን በትጋት እንዲጠብቅ በማድረግ በመቆጣጠር ከፍተኛ ውጤት እንዲገኝ ያደረጉት ጓድ ኩሎኔል ታሪኩ ለመሆናቸው የብሔራዊ አብዮታዊ የምርት ዘመቻ ጠቅላይ መምሪያ ጭምር ያውቅላቸዋል።

- 11 መኩንኑ ከላይ የተጠቀሱትን ግዳጆች በብቃት ከመወጣት ባሻገር፣ አብዮታዊውን ሠራዊት በማስተማር ለውጊያ ብቁ ሆኖ እንዲገኝ በማድረግ፣ ሕዝባዊ ሠራዊቱ እና መለዩ ለባሹ በአንድነት አብዮቱን እንዲከላከሉ ኘሮግራም በማውጣት፣ ሠራዊቱ ብቃትና ጥራት እንዲያገኝ በማድረግ ከፍ ያለ ውጤት አስገኝተዋል። ለዚሁም ተሰነይ አካባቢ ያለውን ጦር የጉበኝ ሁሉ ጥረታቸውን በግልጽ ያየዋል።
 - 12 በጉንደር እዘዞ በክፍለ ጦሩ ሠፈር በየጊዜው የሚታየው መሻሻል የጓድ ኩሎኔል ታሪኩ ጥረትና የረዳቶቻቸው ሥራ ለመሆኑ አያጠራጥርም። የክፍለ ጦሩ ጠ/ሠፈር የጽ/ቤቱ መሻሻል፣ የስብሰባ፣ የትያትርና የውይይት አዳራሾች፣ የስፖርትና የመዝናኛ ሥፍራዎች ዝግጅትና የልማት ሥራዎች የመኩንኑ ልዩ ችሎታና ስጦታ እንዲሁም የማቀድና የማስተባበር ችሎታ ውጤት ነው።
- ከ1969 ጀምሮ በጉንደር አስጊ ሁኔታ ላይ ደርሶ የነበረው የፀረ ሕዝቦች እንቅስቃሴ ተዳክሞ ሰላምና ፀጥታ ሰፍኖ የታየው በጓድ ኩሎኔል ታሪኩ ትጋትና ታታሪነት ለመሆኑ የታሪክ ሐቅ ነው።

- በእጠቃላይ፡ መኩንኑ እንደ መምሪያ መኩንን፡
- " ጠንቃቃ፣ አዲስ ሀሳብ አፍላቂ፣
 - " አጥኚ፣ ተመራማሪ ምሁር፣
 - " በቅን ልቦና ለውጤትና ለመሻሻል የሚጥሩ፣
 - " የሀገር ፍቅር ከልብ ያላቸው፣
 - " በአዛዥነት እቅድ አውጪና አስፈጻሚ ተቆጣጣሪ፣
 - " ሠርተው የሚያሠሩ ሃላፊዎች ምሳሌ ሆነው ሊቀርቡ የሚችሉ፣

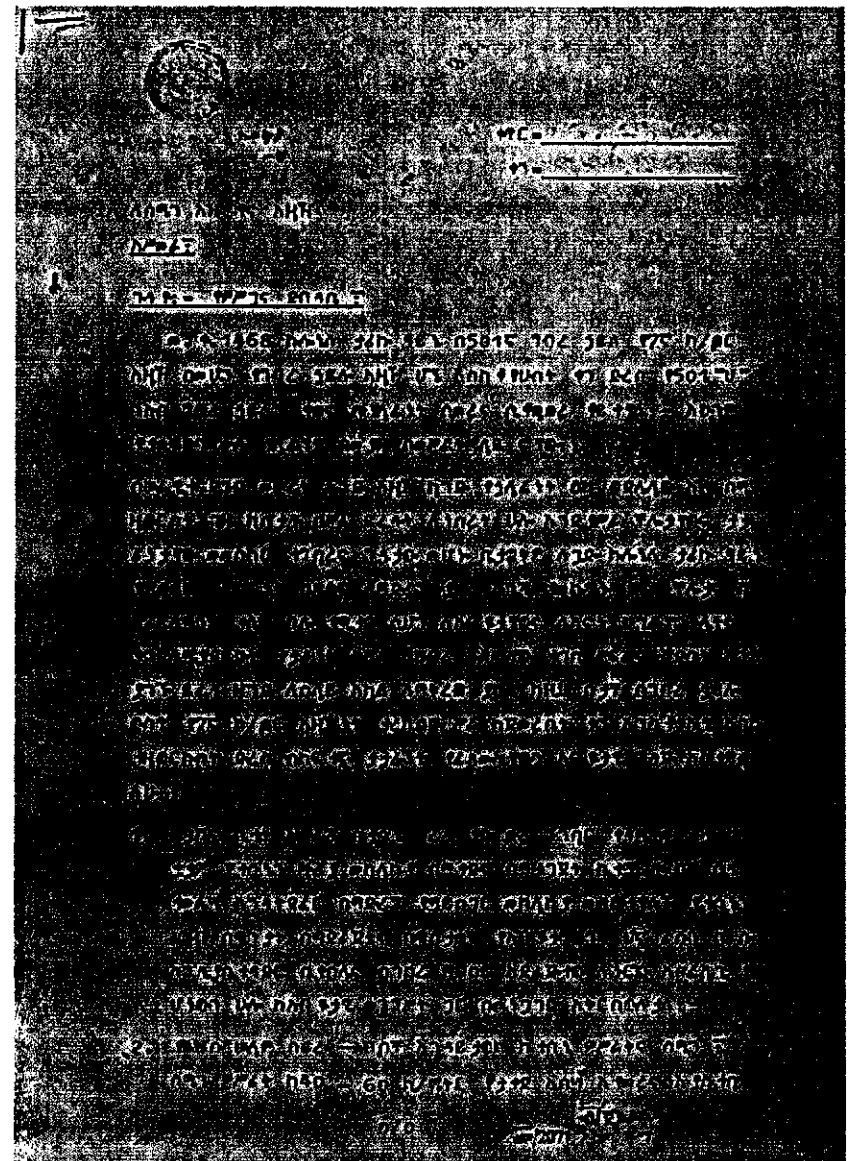
" ጀግና፣ ብልህ፣ ታጋይ፣ መሆናቸውን ስመስክር፣ ያስገኙትን ውጤት በቅርብ ሆኜ በማየቴና በመረዳቴ ነው።

ለወደፊቱም በማንኛውም ክፍተኛ የመምሪያ አዛዥነት ሥራ ላይ ቢመደቡ ሀገርንና ወገንን የሚያኮራ ተግባር እንደሚፈጽሙ ባለመጠራጠር፣ ስለ መኩንኑ ያለኝን ክፍተኛ አድናቆትና እምነት በዚህ አጋጣሚ እየገለጽኩ፣ ይህ የምስክርነት ቃል በግል ማነደራቸው እንዲቀመጥላቸው፣ ለክብረ ሕልውናቸውና ለዕድገታቸው ለበላይ ቀርቦ እንዲታይላቸው በማክበር አመለክታለሁ።" የሚል ነበር።

በመካከል ብ/ጄኔራል ረጋሣ ጂማ፣
እንዲሁም ብ/ጄኔራል ታሪኩ ዓይኔ በስተቀኝ

የብ/ጄኔራል ረጋሣ 2ኛ የምስጋና ደብዳቤ ቅጂ፤

=2=

በረ ወረቀት በተገኘ ሥር ከሚገኙት በላይ በዚ ያሉ የረ -አባ ያተኙ
ወደ አባ ያተኙ ባደሩ አንዳንድ በሚረገ በረከት ያሉ የሥር ወረቀቶች
አስገብተዋል::

3. ከሠራ አስተባባሪ ያሉት ወገን ከሚገኙት ሆኖ የሥር
በረከት አንዳንድ አድርገዋል::

4. የተወገዘ የሥር ከሚገኙት ወገን አንዳንድ የሥር ከሚገኙት
ከሚገኙት በሠራ አስተባባሪ አንዳንድ የሥር ከሚገኙት
ላይ አርባ አርባ ተወላጆች በሚገኙት የተወገዘ አንዳንድ
በሚገኙት ባንድ በረከት ሥር ከሚገኙት ይወጣሉ ከባድ የሥር
በሚገኙት 15000 ከገታ የሠጠ በረከት ሥር አድርገዋል::

5. በገንዘብ አድራጅ በአርባወት ወረቀት የተሰጠ የረ -አባ ያተኙ
የሥር ከሚገኙት የገንዘብ ሥር ከሚገኙት አንዳንድ ሆኖ
በሚገኙት አንዳንድ የተወገዘ አንዳንድ በሚገኙት የገንዘብ
ወረቀት በሚገኙት ሥር ከሚገኙት የገንዘብ ሥር ከሚገኙት
በረከት ሥር በሚገኙት የሥር ከሚገኙት ሆኖ የሥር ከሚገኙት
ወደ አንዳንድ አድርገዋል::

6. በገንዘብ አድራጅ በሚገኙት የሥር ከሚገኙት በአርባወት
የሥር ከሚገኙት የገንዘብ ሥር ከሚገኙት አንዳንድ ሆኖ
በሚገኙት የተወገዘ አንዳንድ በሚገኙት የገንዘብ ሥር ከሚገኙት
አንዳንድ ሆኖ የሥር ከሚገኙት አንዳንድ ሆኖ የሥር ከሚገኙት
ወደ አንዳንድ አድርገዋል::

7. በሚገኙት አድራጅ በሚገኙት የሥር ከሚገኙት የገንዘብ
ሥር ከሚገኙት የተወገዘ አንዳንድ በሚገኙት የገንዘብ ሥር
ከሚገኙት የተወገዘ አንዳንድ በሚገኙት የገንዘብ ሥር ከሚገኙት
አንዳንድ ሆኖ የሥር ከሚገኙት አንዳንድ ሆኖ የሥር ከሚገኙት
ወደ አንዳንድ አድርገዋል::

8. በሥር ከሚገኙት አድራጅ በሚገኙት የሥር ከሚገኙት
የተወገዘ አንዳንድ በሚገኙት የገንዘብ ሥር ከሚገኙት
አንዳንድ ሆኖ የሥር ከሚገኙት አንዳንድ ሆኖ የሥር ከሚገኙት
ወደ አንዳንድ አድርገዋል::

0/0

በረከት ሥር

=3=

ሠላማዊነት አባባሪ ሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት
በሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት
የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት
ወደ አንዳንድ አድርገዋል::

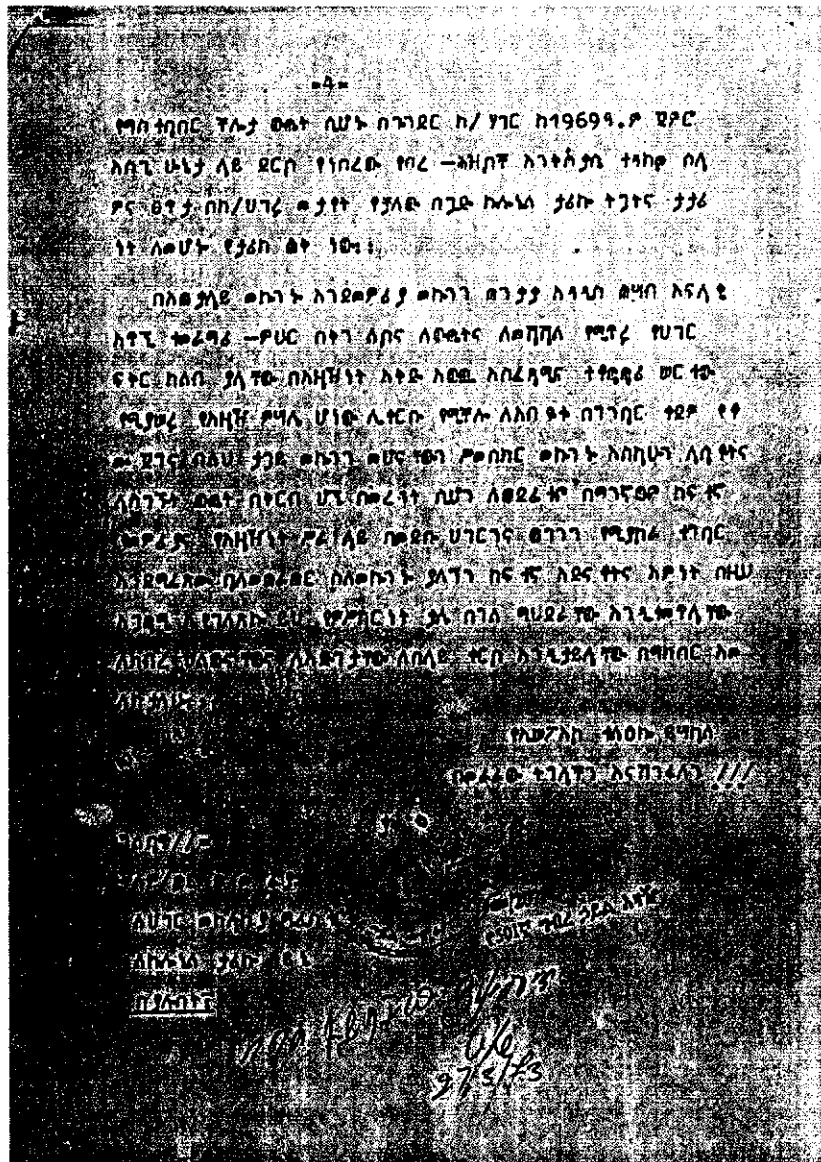
9. በሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት
የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት
የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት
ወደ አንዳንድ አድርገዋል::

10. አንዳንድ ወገን የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት
የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት
የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት
ወደ አንዳንድ አድርገዋል::

11. በሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት
የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት
የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት
ወደ አንዳንድ አድርገዋል::

12. በሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት
የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት
የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት የሥር ከሚገኙት
ወደ አንዳንድ አድርገዋል::

0/0

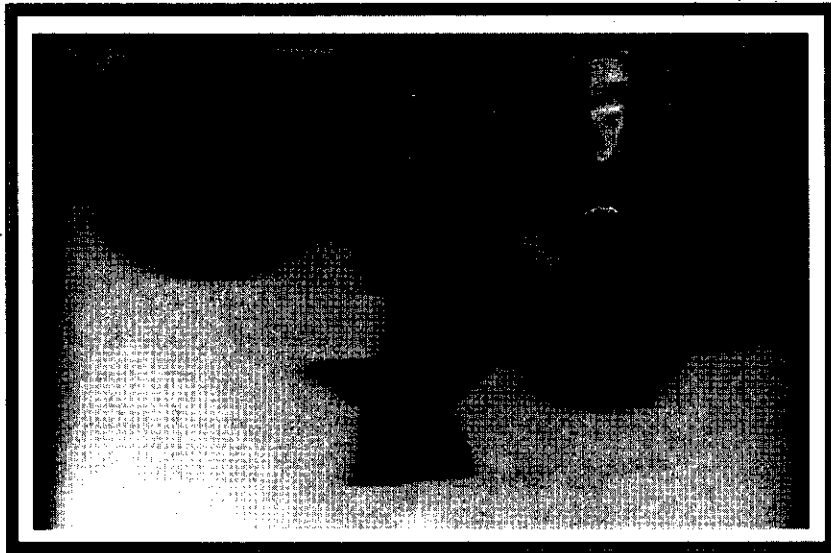
ከላይ እንደሚነበበው ሁሉ፤ ጄኔራል ታሪኩ ለእናት አገራቸው ከፍተኛ ፍቅር፤ ለሙያቸው ታላቅ ክብርና ትጋት፤ ለወገኖቻቸው የሠራዊት አባላት እክብርትና ተቆርቋሪነት የነበራቸው ለመሆኑ ከቅርብ የበላይ አለቆች የተጻፉላቸው ሰፊ የምስክርነት ማስረጃዎች ይመስክራሉ።

በውትድርና የግዳጅ ሕይወት ወቅት በሰለጠነባቸው የፖራኮማንዶ፤ የመረጃ፤ የሻምበል አዛዥነት፤ የከፍተኛ መኮንንነት ትምህርት በመታገዝ በየጊዜውና በየሥፍራው ሲፈነዳ የነበረውን የጦርነት እሳት ለማጥፋት በልብ ሙሉነት ዕድሜያቸውን በሙሉ በአገሪቱ አራት ማዕዘናት እየተዘዋወሩ መሥራታቸውና አኩሪ ውጤት ማስመዝገባቸው እንደ ማሳያ በቀረቡት ደብዳቤዎችና ምስክርነቶች ታይቷል።

ከዚህም ሌላ ከኢትዮጵያ ውጭ ስለ ሰላምና የሕዝቦች ደኅንነት ኢትዮጵያ ባደረገቻቸው የትብብር ትግሎች ተሳታፊ በመሆን ለአገራቸው ክብርና ዝና አስገኝተዋል። በዚህ መሠረት በ1954 ወደ ኩንጎ ከሄደው ሠራዊት ጋር ወደ ኩንጎ ዘምተው ተገቢ ግዳጃቸውን ተወጥተው አገራቸውንና ሙያቸውን አስጠርተው ተመልሰዋል።

ይህንን መሠረት በማድረግ፤ የሙያና የግዳጅ አቻቸው የሆኑት ብርሃኒዮር ጄኔራል ዋስይሁን ንጋቱ «በዕጣ ፈንታ እና መስዋዕትነት» ግለ ታሪክ መጽሐፋቸው ውስጥ በዘረዘሯቸው የኢትዮጵያ የጦር ሜዳ ጀግኖች ዝርዝር ውስጥ፤ «የኦጋዴንና የኤርትራ ጀግና» በማለት የሚገባውን ክብር ሰጥተዋቸዋል።

በውትድርና ዘመናቸው ላደረጉት ትግልና ለከፈሉት መስዋዕትነት ከዚህ በታች የሚታዩትንና በስም የተዘረዘሩትን የኒሻን ሽልማቶች አግኝተዋል።

- 1 የኢትዮጵያ የክብር ኮከብ የፈረሰኛ ደረጃ ያለዘንባባ፤
- 2 የዳግማዊ ምኒልክ የረዥም ዘመን አገልግሎት የወርቅ ሜዳይ፤
- 3 የኢትዮጵያ የሰላም መታሰቢያ ሜዳይ፤
- 4 የተባበሩት መንግሥታት የኩንጎ ሜዳይ፤
- 5 የአጋዴን የተዋጊ ምልክት፤

ጄ/ታሪኩ፤ ባሳለፉት የግዳጅ ዓመታት ውስጥ ከሠራዊቱ አባላት ጋር ጠንካራ ግንኙነትና ቁርኝት እንደነበራቸው ይነገራል። ብዙዎቹ የሠራዊት አባላት «አባታችን» ይሏቸው እንደነበረና፤ እሳቸውም፤ «ወታደሮቹ ልጆቹ ናቸው።» እያሉ ይናገሩ እንደነበረ የሰሙ ብዙዎች ይመስክራሉ። ለዚህም ነበር፤ የዓመት በዓልና የእረፍት ጊዜን እንኳን ምክንያት በማድረግ ወደ ቤተሰቦቻቸው

በመሄድ ከወታደሮቻቸው የተለዩበት ጊዜ ያልነበረው። ይህን በተመለከተ የመቶ አለቃ ታደሰ ቴሌ ሰልጣኖ በሰጡት ምስክርነት፤

«.....እዚያ የነበረው ሠራዊት በተለይ ታሪኩን (ታላቅ ወንድሜ እያሉ የ3ኛ ክፍለ ጦር አባላትም (የኔ ጋሻ.....የኔ አንበሳ....) እያሉ ሲያሞክሹአቸው ነበር። አይቻለሁ ሰምቻለሁ፤ እኔም እዚያው ነበርኩ ይህንን አውቃለሁ። 7ኛ ክፍለ ጦር አባላት ደግሞ፤ (ታሪኩ ዓይኔ አባታችን....ለዘላለም ይኑር....) በማለት መፈክር ሲያሰሙ በወቅቱ ተጨብጭቦላቸው ነበር።» ብለዋል።

ስፖርትን የማዘውተር ልማድ የነበራቸው ጄኔራሉ፤ በተለይም የእግር ኳስ ጨዋታን ይወዱ ስለነበረ ልዩ ልዩ የስፖርት ቡድኖችን በማቋቋም ወታደሮች የአካልና የመንፈስ ጥንካሬ እንዲያገኙ አድርገዋል።

ለዚህም ዋቢ ሆኖ የሚጠቀሰው ጎንደር አዘዞ የነበረው የ7ኛ ክፍለ ጦር አዛዥ በነበሩበት ዘመን የተቋቋመው «የድል በትግል የእግር ኳስ ክለብ» ነበር።

በ1979 ዓ.ም የናደው ዕዝ አዛዥ ሆነው በተሾሙበት ወቅትም የናደው ዕዝ የስፖርት ክለብ እንዲጠናከርና አዲስ አበባ ላይ ይደረግ በነበረው የጦር ኃይሎች ፌሲቲቫል ላይ የመካፈል አቅምና ችሎታ እንዲኖረው አድርገዋል።

ያንንም የናደው ዕዝ ሠራዊት የስፖርት ቡድን በልዩ ልዩ የስፖርት ዘርፎች እንዲወዳደር አዲስ አበባ በማምጣት የሠራዊቱን መንፈስና ሞራል ከፍ በማድረግ ረገድ ሰፊ ሚና ተጫውተው ነበር።

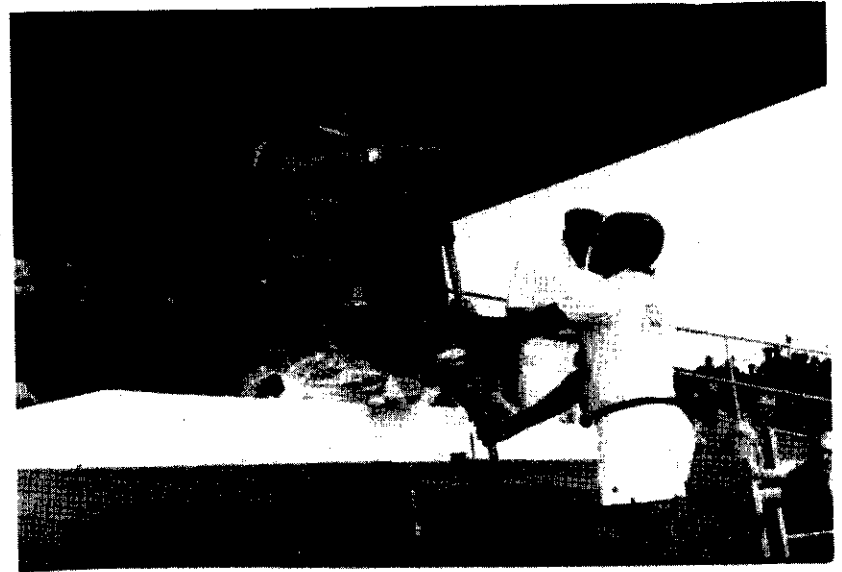
የፖኛ ክፍለ ጦር የድል በትግል የአግር ኳስ ቡድን 1972 ዓ.ም

የናደው ዕዝን የስፖርት ቡድን ከኤርትራ ይዘው የመጡት
ጄኔራል ታሪኩ ዓይኔ ከሌሎች መኮንኖችጋር
በአዲስ አበባ ስታዲየም ሰንደቅ ዓላማ ለመስቀል እንደተዘጋጁ

የሰሜን ጦር የናደውና የዋልያ የስፖርት ቡድኖችን ከሊርትራ ወደ
አዲስ አበባ መርተው የመጡ መከላከያዎች፤
ከውድድሩ በፊት ሰንደቅ ዓላማ በመስቀል ሥነ ሥርዓት ላይ፤
ከግራ ወደ ቀኝ ሁለተኛው ሰው፤ ብ/ጄ ታሪኩ ነበሩ።

ሻምበል ምሩፅ ይፍጠር የበዓሉን ችቦ ለመለከስ
በማቀጣጠል ላይ

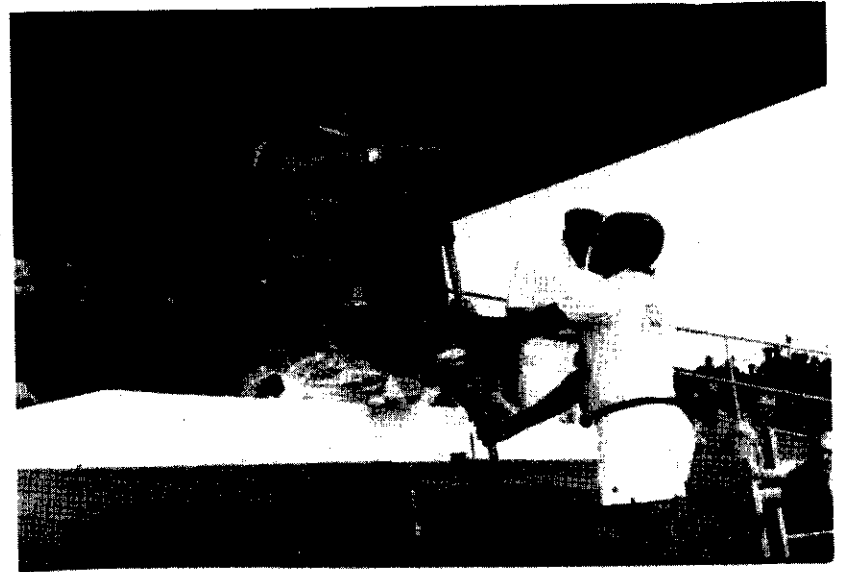
በዚህ አጋጣሚ እስፖርትን በተመለከተ በአንድ ወቅት
ጀ/ታሪኩን ያጋጠማቸውና በርካታ የቅርብ ሰዎች የሚያወጉት ሁኔታ
አለ።

እንደሚታወቀው የውትድርና አንዱ ዲሲኻሊን አካላዊ አቋምን
በስፖርት ማጠናከርና ቀልጣፋ ሆኖ መገኘት ነው። በዚህ መሠረት
ጄኔራሉም የሚወዱትን ስፖርት አዘውትረው ይሠራሉ።

አንድ ቀን በተለመደው መሠረት እጅግ በማለዳ ተነስተው
ጎንደር አዘዙ በነበረው በ7ኛ ክፍለ ጦር ሜዳ ላይ የሶምሶማ ሩጫ
ሲያደርጉ፤ ከደንብ ውጭ ጎንደር ከተማ አድር የመጣ ወታደር አጥር
ዘሎ ሲገባ ያያሉ። እሳቸውም ቆም ብለው ወዲያውኑ ወታደሩ
ወደላቸው እንዲመጣ ያዙታል። የጄኔራሉን ማንነት አጣርቶ ያላየው

የሰሜን ጦር የናደውና የዋልያ የስፖርት ቡድኖችን ከኤርትራ ወደ
አዲስ አበባ መርተው የመጡ መከላከያዎች፤
ከውድድሩ በፊት ሰንደቅ ዓላማ በመስቀል ሥነ ሥርዓት ላይ፤
ከግራ ወደ ቀኝ ሁለተኛው ሰው፤ ብ/ጄ ታሪክ ነበሩ።

ሻምበል ምሩፅ ይፍጠር የበዓሉን ችቦ ለመለከስ
በማቀጣጠል ላይ

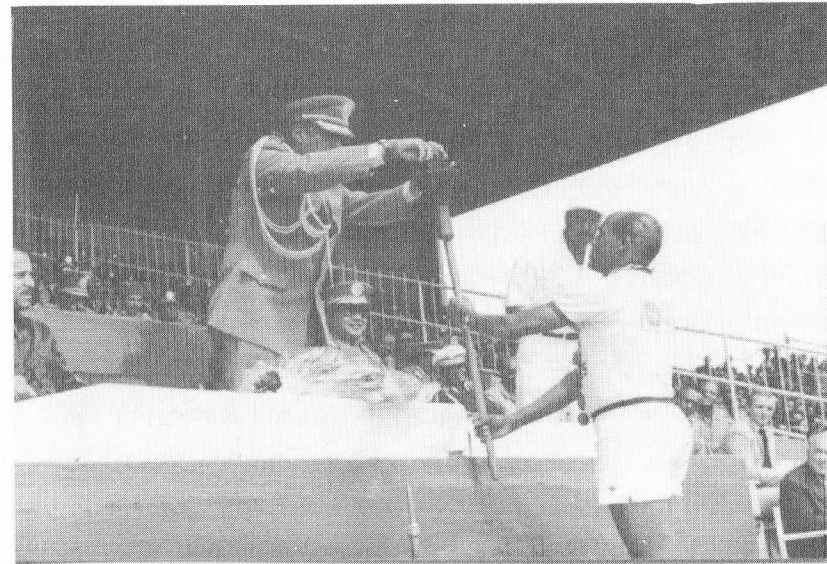
በዚህ አጋጣሚ እስፖርትን በተመለከተ በአንድ ወቅት
ጀ/ታሪኩን ያጋጠማቸውና በርካታ የቅርብ ሰዎች የሚያወጉት ሁኔታ
አለ።

እንደሚታወቀው የውትድርና አንዱ ዲሲኻሊን አካላዊ አቋምን
በስፖርት ማጠናከርና ቀልጣፋ ሆኖ መገኘት ነው። በዚህ መሠረት
ጄኔራሉም የሚወዱትን ስፖርት አዘውትረው ይሠራሉ።

አንድ ቀን በተለመደው መሠረት እጅግ በማለዳ ተነስተው
ጎንደር አዘዙ በነበረው በ7ኛ ክፍለ ጦር ሜዳ ላይ የሶምሶማ ሩጫ
ሲያደርጉ፤ ከደንብ ውጭ ጎንደር ከተማ አድር የመጣ ወታደር አጥር
ዘሎ ሲገባ ያያሉ። እሳቸውም ቆም ብለው ወዲያውኑ ወታደሩ
ወደላቸው እንዲመጣ ያዙታል። የጄኔራሉን ማንነት አጣርቶ ያላየው

የሰሜን ጦር የናደውና የዋልያ የስፖርት ቡድኖችን ከኤርትራ ወደ
አዲስ አበባ መርተው የመጡ መከንኖች፤
ከውድድሩ በፊት ሰንደቅ ዓላማ በመስቀል ሥነ ሥርዓት ላይ፤
ከግራ ወደ ቀኝ ሁለተኛው ሰው፤ ብ/ጄ ታሪክ ነበሩ።

ሻምበል ምሩፅ ይፍጠር የበዓሉን ችቦ ለመለከስ
በማቀጣጠል ላይ

በዚህ አጋጣሚ እስፖርትን በተመለከተ በአንድ ወቅት
ጀ/ታሪኩን ያጋጠማቸውና በርካታ የቅርብ ሰዎች የሚያወጉት ሁኔታ
አለ።

እንደሚታወቀው የውትድርና አንዱ ዲሲኒሊን አካላዊ አቋምን
በስፖርት ማጠናከርና ቀልጣፋ ሆኖ መገኘት ነው። በዚህ መሠረት
ጀኔራሉም የሚወዱትን ስፖርት አዘውትረው ይሠራሉ።

አንድ ቀን በተለመደው መሠረት እጅግ በማለዳ ተነስተው
ጎንደር አዘዙ በነበረው በ7ኛ ክፍለ ጦር ሜዳ ላይ የሶምሶማ ሩጫ
ሲያደርጉ፤ ከደንብ ውጭ ጎንደር ከተማ አድሮ የመጣ ወታደር አጥር
ዘሎ ሲገባ ያያሉ። እሳቸውም ቆም ብለው ወዲያውኑ ወታደሩ
ወደሳቸው እንዲመጣ ያዙታል። የጀኔራሉን ማንነት አጣርቶ ያላየው

ወታደርም (ምናልባት በስካር ስሜት ውስጥ ይሆናል፤) በእምቢታ መንገዱን ይቀጥላል።

በዚህ ጊዜ ጄኔራሉ አሯሩጠው ይይዙትና ተናንቀው ድብድብ ይጀምራሉ። ያም ወታደር በከባድ ሁኔታ ራሱን ለመከላከልና ለማጥቃትም ጠንክሮ ከተፋለመ በኋላ ጄኔራሉ የአጥቂነት ኃይል እንዳገኘና በበላይነት ከተቆጣጠሩት በኋላ «ማን መሆኔን ታውቃለህ?» ብለው ይጠይቁታል።

ወታደሩም፡ «እንጃልህ...አላውቅህም» ሲል ይመልስላቸዋል። በዚህ ጊዜ «እኔ አለቃህ ታሪኩ ነኝ» ብለው ማንነታቸው ይገልጡለታል። በዚህን ጊዜ ወታደሩ ከባድ ድንጋጤ ይወድቅበትና በጭንቀትና በፍርሃት እየራደ ይቅርታ ይጠይቃቸዋል። ጄኔራሉም መታወቂያውን ካዩና የሚሠራበትን ክፍል ካረጋገጡ በኋላ ወታደሩን አሰናብተው ሶምሶማ ሩጫቸውን ቀጠሉ።

በቀጣዩ ቀን ያንን ወታደር አስጠርተው፤ ከቢሮአቸው እንደደረሰ በሞቀ ሰላምታና በፈገግታ ተቀብለው «እንዳንተ ያለ ደፋርና ክብሩን የሚያስጠብቅ ወታደር ማየት እወዳለሁ።» ብለው በማድነቅ ሽጉጥ ከሸለሙት በኋላ ለጣሰው ወታደራዊ ሥነ ሥርዓት መጠነኛ ቅጣት እንዲቀጣ አድርገዋል።

የጄኔራል ታሪኩን ርኅራኄና ሰብአዊነት የሚያረጋግጥ ሌላም ተጨማሪ አጋጣሚ ከዚህ ጋር መጥቀስ ይቻላል። አሰምተው ከወታደሩ አጠገብ በደረታቸው ተኝተው፤ አሻግረው የጠቆረውን ገመገም እየተመለከቱ፤ «በግዳጅ ላይ ያለ ወታደር ይተክሃል እንበአፍአበት ግንባር የናደው ዕዝ አዛዥ ሆነው በተመደቡበት ወቅት

መደበኛ የወታደር ልብስ በመልበስ በየምሽጉ የተመደቡ የጦር አባላትን ይጎበኙና ይቆጣጠሩ ነበር።

በአንድ ወቅት ጨረቃ ከዳመና ጋር ድብብቆሽ ጨዋታ ላይ በነበረችበት ምሽት ጄኔራል ታሪኩ፤ የተለመደውን ቅኝታቸውን ሲያደርጉ ለስለስ ያለች ስርቅርቅ ፋጨት ይሰማሉ። ወደ ፋጨቱ አቅጣጫ በጥንቃቄ ቀርበው ሲያዩ መሣሪያውን ጨብጦ አካባቢውን ላለማስደፈር ከምሽጉ በላይ ከፍ ያለ ቋጥኝ ተገን አድርጎ በልቡ መሬቱ ላይ የተኛ ወታደር ዘንድ ደረሱ። ያ ወታደር በተሟላ ትጥቅ በቦታው በአካል ቢገኝም መንፈሱ ስደት ሄዶ ነበርና አጠገቡ ሰው መድረሱን አልተገነዘበም።

የፋጨቱ ቅላጼ የትካዜ ነበርና ችግሩን ለማጣራት ያቀዱት ጀ/ታሪኩም የሰላምታ ድምፅ አሰምተው ከወታደሩ አጠገብ በደረታቸው ተኝተው፤ አሻግረው የጠቆረውን ገመገም እየተመለከቱ፤ «በግዳጅ ላይ ያለ ወታደር ይተክሃል እንዴ.....» ሲሉ ይጠይቁታል።

ወታደሩም ብሶት ውስጥ ነበርና፤ ያናገረውን ሰው ማንነት ለማወቅ ሳይቸገር፤ «ለነገሩ ጥበቃ ላይ የቆመ ወታደር ልቦናው መበታተን የለበትም። አንዳንዴ ግን ሀሳብ ከአቅም በላይ ይሆንና ይቆጣጠራል...ወንድሜ.....» ሲል ይመልስላቸዋል። የንግግሩ ቅላጼ የአሮሞኛ አማርኛ መሆኑን የተረዱት ጄኔራሉም፤

«ምንድነው ያስተከዘህ» ይሉታል በአሮሞኛ ቋንቋ። ወታደሩም ለውትድርና ግዳጅ ወደ ሰሜን በተላከበት ወቅት ሚስቱ የሰድስት ወር እርጉዝ እንደነበረችና የተወለደችውም ልጅ አስር ዓመት እንደሆነናት፤ በፎቶግራፍ እንጂ በዓይነ ሥጋ እንዳላያት በመግለጽ ናፍቆቱን ዕንጥ እየተናነቀው ይናገራል። በመጨረሻም

ጄኔራሉ ካበረታቱት በኋላ ፣ እንደዘበት የሚሠራበትን ክፍልና ስሙን ጠይቀው ማንነታቸውን ሳያሳውቁ ይለዩታል።

በማግስቱ አስጠርተው፤ «በአንድ ወር ውስጥ እመለሳለሁ፤.....ብለህ ቃል ግባልኝ.....የትላንት ማታ ትካዜህ በደስታ እንዲቀየር ዛሬ ወደ ቤተሰብህ እልክሃለሁ። ሳታያት አስር ዓመት የሆናትን ልጅህን አይተህ ትመለሳለህ.....»አሉት በርጎራጌ እያዩት።

በድንጋጤና በደስታ ውስጥ የነበረው ወታደርም «ታሪኩ ይሙት እመለሳለሁ.....» ብሎ ቃል ገብቶ ወደ አሥመራ ከዚያም ወደ ትውልድ ሥፍራው ባሌ ተጓዘ። በገባው ቃል መሠረት የተሰጠው አንድ ወር ሲቃረብ ወደ ግንባር ተመልሷል። ይህንንና ሌሎች አጋጣሚዎችን እንደ ትንቢት፤ «አንድ ቀን ትጽፈው ይሆናል.....» በማለት ጄኔራሉ ለዚህ መጽሐፍ አዘጋጅ ይነግሩ ነበር።

በወቅቱ ከአስር እስከ አስራ ሦስት ዓመታት ከቤተሰብ ተለይቶ በቀበሮ ጉድጓድ የመኖር ጉዳይ የብዙ ሺ የሠራዊቱ አባሎች ችግርና ብሶት ነበር።

ከዚህም በተጨማሪ፤ ሠራዊቱ እንደ ቤተሰብ በመገናኘትና በመግባባት ለጋራ ዓላማው እንደ አንድ ሰው ሆኖ እንዲነሳ ለማድረግ በሰላሙ ጊዜ ወታደሮች መንፈሳቸውን የሚያድሱበትን ሁኔታዎች ይፈጥሩ ነበር። ለዚህም ትያትር ሙዚቃና የመሳሰሉትን የጥበብ ሥራዎች ለሠራዊቱ እንዲደርሱት የመሰብሰቢያ አዳራሽና የመናፈሻ ሥፍራዎች እንዲሠሩ አድርገዋል።

የፖኖ ክፍለ ጦር፤ የጦሩ መናፈሻ ሥፍራ 1972 ዓ.ም

የ7ኛ ክፍለ ጦር፣ የጦሩ መናፈሻ ሥፍራ 1972 ዓ.ም

ጊዜ በምስጢር ለሚሠራው ሥራ
ሚችን ያጣምራል ከገዳዩ ጋር።

ጽሑፍ ታሪክ፣ ሻለቃ መላኩ፣ ለኩሎኔል መንግሥቱ
አቀባበል ሲያደርጉ፣ ጎንደር 1973 ዓ.ም

የደርግ ሊቀ መንበር መንግሥቱ ኃይለ ማርያም፣
ለጉብኝት ወደ ጎንደር 7ኛ ክፍለ ጦር በደረሱበት ጊዜ
የተደረገላቸው አቀባበል
ጎንደር 1973 ዓ.ም

አጥፊና ጠፊ

የሊቀ መንበሩ ጉብኝት በጎንደር 7ኛ ክፍለ ጦር

ጊዜ የሚያመጣው የረቀቀ ምስጢር፣ የረቀቀ ሁኔታ
ለሰዎች ሕሊና ስለማይከሰት

ሟች ከገዳዩ ጋራ፣ አጥፊም ጠፊን ይዞ

በአብሮነት ይጓዛል፣ የሕይወትን መንገድ፣ ያጭር ምዕራፍ ጉዞ ።

የዚህ ዓለም ታሪክ ይህን ይመስላል

በሚገርም ክስተት ሰው በሰው ይበላል።

ምዕራፍ ፩

እንደ ጠማማ ቀስት የተገለበጠ ሁኔታ፤

በምዕራፍ ሁለት ውስጥ በገሀድ፣ ቀንና ቁጥር በጨበጠና በተፈረመበት፣ እንዲሁም ሕጋዊ ማኅተም ባረፈበት የምስጋና ደብዳቤ፣ ጄኔራል ረጋሣ ጂማ በቅርብ አለቅነታቸው ባዩትና ባረጋገጡት የተግባር ውጤት ስለ ጄኔራል ታሪኩ ጀግንነት ግልጽ ምስክርነት ሰጥተዋል።

በማንኛውም የሥራ ዘርፍ የአለቃና የምንዝር ግንኙነት ሲፈተሽ በተለያዩ ደረጃና ምክንያት በጎ የነበረው ሻካራ፣ መደማመጥና እውቀት ባለበት ሁኔታ ሲያዝ ደግሞ ሻካራው ግንኙነት ስላማዊ ፈር መያዝ እንደሚችል ይታወቃል።

ይሁንና፣ መመሪያ ሲሰጡትና ሲያዙት የነበረ የበታች ሠራተኛና የሥራ ባልደረባ በሥራውና በውጤቱ እያደገ እኩያ በሚሆንበት ጊዜ፣ ወይም በግልጽና በድፍረት ስለ እውነት የሚሟገት ከሆነ፣ አንዳንድ ደካማ አስተሳሰብ ባላቸው ሰዎች ሕሊና ውስጥ ከድብቁ ሰብዕናቸው የሚመነጭ ከባድ ቅናትና ምቀኝነት ነፍስ በመዝራት ግለሰቡን ወደ መሠሪነትና ወደ አጥፊነት እንደሚገፋፉት የሥነ አዕምሮ ምሁራን ይናገራሉ።

ይህንን ዕኩይ ሰብአዊ የባህርይ ለውጥ በጄኔራል ታሪኩ የግዳጅ እንቅስቃሴና ሕይወት ላይ አሉታዊ ውጤት ያስከተለውን የጄኔራል ረጋሣ ጂማ ሁኔታና ድርጊት፣ በታሪክ ፀሐፊዎች ትዝብትና በሰጡት ምስክርነት እንደሚከተለው ማየት ይቻላል።

አጥፊና ጠፊ

የሊቀ መንበሩ ጉብኝት በጎንደር 7ኛ ክፍለ ጦር